

DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtrek — Posamezna številka 20 din — LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrletna 150 din; plačljiva je vnaprej — Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 ameriške dolarje — TEKOCI RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu številka 606-70/3-24

Štev. 5 (567)

Leto XII.

NOVO MESTO, 2. FEBRUARJA 1961

UREJUJE uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg številka 3 (vzhod iz Dilančeve ulice) — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave številka 127 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje «Delo» v Ljubljani

Vzgoja aktivnih državljanov

Je ena najpomembnejših nalog Socialistične zveze delovnega ljudstva, ki naj v pogojih nove samouprave pomaga državljanom, da bodo dobro upravljali in dokončno odstranili mezdnost — Sami si režemo kruh, nihče nam ga ne deli; zavest samoupravljalcev, ki v celoti odločajo o svoji bodočnosti, naj preveva vzgojno in politično delo SZDL

Nedeljska konferenca Socialistične zveze občin Senovo in Videm-Krško je bila tako po izredno uspešni udeležbi kot poteku razpravljanju in bogatem deležu gostov prav gotovo doslej vsebinsko najtežnji obratni deli politične organizacije obeh občin. Razen predstavnikov organizacij, obeh ObLO, članov predsedstva Okr. odbora SZDL iz Novega mesta, delegacije iz garnizije JLA v Cerkljah in 382 izvoljenih delegatov iz obeh občin so se je udeležili tudi podpredsednica GO SZDL Slovenije tov. Vida Tomšič, član Glavnega odbora SZDL Slovenije inž. Jože Levstik-Vid, zvezni ljudski poslanec Ivan Videnič in predsednika obč. odborov SZDL iz Brežic in Sevnice. Celodnevna konferenca je bila temeljit pregled uspehov in nalog, ki so zdaj pred socialistično zvezo združenih občin Videm-Krško in Senovo. Razprava gostov in delegatov je pripomogla, da bodo zastavljene naloge pred organizacijami SZDL v občinah kot na dani v novem delovnem programu, ki ga je konferenca sprejela.

Uvodno poročilo na konferenci je prebral predsednik obč. odbora SZDL Lojze Štih; bilo je zgoščeno pregled dejavnosti, uspehov in problemov Socialistične zveze v občinah. Izmed 12.155 volivcev v občini Videm-Krško je 6579 članov v vrstah SZDL ali 54,1 odst., medtem ko je v občini Senovo od 5167 volivcev 2992 članov oz. 57,08 odst. Mnogi odbori so bili glede pridobivanja članstva zelo aktivni, saj zajema n. pr. krajevni odbor Dovško kar 97,4 odst. članstva. Brezje-Kališevac 78 odst., Videm-Krško desni breg 84,22 odst., Videm-Krško levi breg 76,4 odst., Pijavsko 94,56 odst. itd., je pa svet precej odborov, ki imajo v svojih vrstah komaj 12-25 odst. volivcev. Prav tu čaka nove odbore Socialistične zveze še precej hvalnega dela, saj celoten napredek občine nenehno izpričuje velik napredek tega predela novomeškega okraja.

O osnovah družbenega plana za obdobje 1961/65 je nato zelo konkretno razpravljal tov. Stane Nuntič; kar za 90 odst. bo družbeni proizvod večji kot končni nove petletke, ki pomeni za združeno občino pravo prelomnico v primerjavi z vsem njenim dosedanjim razvojem. Tov. Milan Rasbar je govoril o vlogi političnih organizacij v novem planskem obdobju, pri čemer je v zvezi z gospodarskim razvojem občine podčrtal potrebo, da bodo organizacije SZDL napele vse sile za reševanje novih problemov s političnega stališča. Dolžnost odbornikov ObLO je, da pri tem tesno sodelujejo s Socialistično zvezo in njenimi člani. Posebno skrb bo organizacija posvetila uveljavljanju žena in 20-letniki vstaje.

Ljudska skupščina LRS potrdila predlagani združitev

V ponedeljek je Ljudska skupščina LRS med drugim potrdila predlagano združitve 4 občin v našem okraju: Senovo se združi z občino Videm-Krško, Žužemberk pa z občino Novo mesto.

Konferenca je po uvodnih poročilih nadaljevala delo v dveh komisijah. Nehote se je večina razprav vrтела v obeh komisijah predvsem okoli gospodarskih vprašanj; lahko bi bilo manj praktičnega gledanja pa več omen s političnega stališča. Posebno pereč problem za občino je nedvomno vprašanje ponujanja ostarelih v zaskup in vzdrževanje ostarelih kmetijskih proizvajalcev, katerim renta za oddana zemljišča ne bi zadoščala za dostojno preživljanje. Odpirajo se vprašanja okrog arondacije tako ponujenih zemljišč. Delegati niso bili zadovoljni z organizacijsko čvrstino v vrstah SZDL. Opozorili so, da nekateri odbori SZDL ne delajo resno, zato nimajo potrebnega ugleda

niti ne vpliva na razvoj življenja v svojem kraju. Kritiziral so, da n. pr. pri 132 novih stanovanjih na Vidmu niti enega kotečka za otroke. Nad 700 zaposlenih žena v občini nima — razen 1 ali 2 vrtecev in pralnice na Vidmu — nobene resne pomoči za varstvo družine. Stanovanjske skupnosti in krajevni odbori bodo morali prav na to veliko resneje gledati in določiti tudi potrebna sredstva. Delegati so n. pr. dejali tudi tole:

«Socialistična zveza je glava na vasi ali v kraju. Ona mora zagotoviti, da bo razvoj celotne družbene dejavnosti šel v pravo smer. SZDL naj usmerja to dejavnost!»

Delegati so precej kritično omenili nekatere nedelavne odbore SZDL, na plenarnem zaključku konferenca pa so se seznanili z delom obeh komisij.

Poročevalca sta posebej podčrtala, da so delegati koristno razpravljali o vlogi krajevnih odborov, ki naj sodelujejo s SZDL na podlagi konkretnih programov. Delavci iz tovarn naj delajo politično tudi doma, na vasi. Brez politične pomoči Socialistične zveze ne bo mogoče reševati nalog, ki so zdaj pred občino in njenim nadaljnjim razvojem. V razpravi po poročilih obeh komisij sta sodelovala tudi predsednik obč. odbora ZB Lojze Colarič, ki je zlasti opozoril na skrb in dolžnost družbe do članov Zveze borcev, ki so potrebni pomoči skupnosti, in sekretar OK ZKS Franc Pirkovič. Le-ta je opozoril posebej na to, naj organizacija pogumno rešuje vsa pereča vprašanja, ki jih prinaša razvoj in nadaljnje razvijanje naše vasi. Konferenca je v imenu garnizije JLA

pozdravil tudi podpolkovnik Stanko Verbič, ki so ga delegati tople pozdravili.

Velike uspehe v gospodarstvu spremlja rast zavesti socialističnih državljanov

Cestitke, ki jih je konferenca nato izročila podpredsednici GO SZDL Slovenije tov. Vida Tomšičeva, so sprejeli delegati nadvse prisrčno in z dolgotrajnim aplavzom. Tovarišica Tomšičeva je takoj v začetku podčrtala, da so poleg vidnih uspehov v gospodarstvu opazni tudi uspehi v rasti zavesti socialističnih državljanov tega področja. Taka konferenca in tak odnos do problemov sta posebno važna prav zdaj, ko smo na pragu novega petletnega plana. Razložila je pomen sedanjih načrtov, pri čemer ne gre samo za plane in številke, temveč predvsem tudi za samoupravljanje ljudi. Temelj vseh naših planskih postavk je vera v iniciativo človeka, ki ve, da dela zase. Opozorila je na globok pomen decentralizacije; novi predpisi in zakoni bodo bistveno spremenili nekatere sedanje odnose v ustvarjanju in razdeljevanju sredstev. Gre za novo računanje, ki bi mu lahko rekli: od proizvajalca navzgor, do vrha. S tem je povezana tudi devizna reforma in njen namen, da bomo na enotnih in konkurenčnih temeljih lahko merili produktivnost dela. Med odnose komun-podjetje prinašajo novi predpisi prav tako veliko novega. Delavni človek mora spoznati, da samo njegova plača še ni njegov standard, da sodi sem še marsikaj drugega, kar urejuje, upravlja ali dela komun-podjetje.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Z nedeljske konference na Vidmu-Krškem

382 delegatov izmed 459 izvoljenih se je v nedeljo udeležilo razširane občinske konference SZDL občin Videm-Krško in Senovo. Na sliki: Julij Gilha in Franc Petrovič (v prvi vrsti, z leve na desno); Stane Nuntič, inž. Jože Levstik-Vid, Vida Tomšič in Karel Šterban (v drugi vrsti, z leve na desno), zadaj skupina gostov in delegatov.

Z OBČINSKE KONFERENCE ZVEZE BORCEV V NOVEM MESTU

Skrb za bivše borce

tudi poslej poglavitna naloga organizacije

Na letošnji občinski konferenci, ki je bila v Novem mestu 22. januarja, sta bila formalno združena dosedanja občinska odbora ZB Žužemberk in Novo mesto. Po združitvi iste organizacije ZB v občini Novo mesto 322 članov, organiziranih v 27 krajevnih in 7 terenskih organizacijah. V poročilu predsednika občinskega odbora ZB Novo mesto tov. Jožeta Udovca je bilo prikazano delo občinskega odbora in njegovih komisij.

6. februarja: ustanovitev Okrajne kmetijsko-gozdarske zbornice

V imenu iniciativnega odbora bodoče Okrajne kmetijsko-gozdarske zbornice je Lojze Pajnič sklical ustanovni občni zbor nove zbornice, ki bo v ponedeljek ob 12. uri v dvorani OSS v Novem mestu. Sprejeti bodo poročilo pripravljalnega odbora nove zbornice, njen statut, pravilnik in organe, kakor tudi proračun za leto 1961 in višino prispevkov članov kmetijsko-gozdarske zbornice, o čemer bomo še obširneje poročali.

Prispevek I. novomeške osemletke

Za aližirske otroke so vneto zbirali tudi učenci I. novomeške osemletke. Po zadnjih podatkih, ki smo jih dobili pretekli teden, je mladina te šole zbrala nekaj nad 87.000 dinarjev.

OBVESTILO

Posamezna številka Dolenjskega lista v drobni prodaji (v trafikah, trgovinah in pri prodajalcih časnikov) stane od danes dalje 20 (dvajset) dinarjev.

UPRAVA LISTA

vih komisij. Največ dela ima komisija za prošnje in priobede. Lani je imela kar 50 seji. Prejela je 563 prošnje, rešila pa 402. Se vedno prihajajo premalo dokumentirane prošnje in izjave, kar močno otežuje hitro reševanje zadev. Osvrni padlih borcev in žrtev fašističnega nastopa se v glavnem vsi šolajo ali izobražujejo za razne poklice. Na konferenci so poudarili, da se za borce rešujejo predvsem samo z upokojitvami. Taka rešitev naj bi bila samo za tiste člane ZB, ki niso zmogli opravičiti ene ali druge delo. Premalo se je dosedaj skrbelo za prekvallifikacijo članov ZB, s čimer bi prišli do višje osnove za pokojnino. V tem so zlasti podjetja premalo napravnja. Zelo pereče je vprašanje primernih stanovanj za člane ZB; saj je v občini blizu sto družin borcev, ki so brez stanovanja ali živijo v slabi stanovanjih. V tem zadene precejšnjo krivda podjetja, ki zaposlujejo borce, prav tako pa je tudi občina do sedaj pri dodeljevanju stanovanj prejemala gledala na druge ne borce, zlasti tistih, katerih družinski poglavjarji niso v delovnem razmerju.

Ostali dolžnostni Zveze borcev, kot je skrb za člane, zbiranje zgodovinskega gradiva in drugo, se letos pridrujuje še proslavljanje 20-letnice vstaje slovenskega naroda. Na konferenci so poudarili, da bodo pri letošnjih proslavah organizacije ZB sodelovale čim aktivneje, oziroma bodo pobudnik proslav in prireditev v čast 20-letnice pričetka narodnoosvobodilnega boja. Proslave naj bi bile skoci vse leto, pribele pa bi se z osminim marcem. Kot kaže, bo osrednja republiška prireditev v okviru proslav 22. julija na območju novomeške občine, to je v Žužemberku.

Izredni občni zbor OZZ

Predsednik Okrajne zadržane zveze v Novem mestu Tone Pirc je sklical za 6. februar izredni občni zbor OZZ Novo mesto, ki bo v dvorani okrajnega sindikalnega doma. Na zboru bodo pregledali delo in poročilo upravnega odbora, nato pa sklepali o sprejemu statuta zveze in o pravilniku o organizaciji dela OZZ v Novem mestu. Razen volitev je na dnevnem redu tudi sprejem proračuna OZZ in sklepanje o pooblastilih predsedstvu skupščine.

zemberku. V zvezi s to proslavo so pričeli z deli za postavitve dostojnega spomenika padlim borcem na Cviblju pri Žužemberku. Zgrajena bo tudi grobnica, v katero bodo prenesli posmrtno ostanke številnih padlih borcev, ki so pokopani v okolici Žužemberka. Hkrati bodo v Suhli krajini uredili tudi ostala partizanska grobišča.

V soboto seja okrajnih zborov

Predsednik OLO tovariš Ničo Belopavlovič je sklical za soboto 19. t. m. skupno sejo obeh zborov OLO, ki se bo začela ob 9. uri v prostorih Doma ljudske prosvete v Novem mestu. Na seji bodo med drugim:

- razpravljali o spomeniško-varstveni službi v okraju;
- obravnavali novo organizacijo kmetijsko-gozdarske službe na področju okraja;
- pregledali razvoj in problematiko obrti v okraju;
- objavili podatke o osnovnih značilnostih sprememb v novih zakonih in zakonskih opitkih.

Na dnevnem redu je tudi poročilo o združevanju občin.

VREME

za čas od 1. II. — 12. II. 1961

Padavine pričakujemo okrog 1. februarja, od 5. do 7. februarja in od 11. februarja dalje vmes suho oziroma lepo razdobje vremena. Do 5. februarja bo mlo, vreme in bo mraz le ponoči. Okrog 6. februarja zlasti okrog 11. februarja pričakujemo vdor mraza s snežom.

Dr. V. M.

8.284 žena v našem okraju, kolikor jih je zaposlenih, je ustvarilo lani 16 milijard dinarjev družbenega bruto produkta oz. kar 33 odst. vsega, kar smo v okraju sploh naredili! V industriji našega okraja dela 3.160 žensk, v prosvetni službi 939, v zdravstvu 929, ostale pa so v trgovini, obrti, ljudskih odborih, na kmetijskih posevstvih, zadrugah itd. Od vseh zaposlenih ljudi v okraju je v gostinstvu kar 77,5 odst. žensk, v zdravstvu 76,4 odst., v prosveti 73,1 odst., v finančnih in kreditnih zavodih 70,6 odst., v pravosodju 61 odst., v trgovini 48,1 odst. in v industr. dobrih 32 odst. žensk. V okraju je zaposlenih 32,4 odst. vseh žena, medtem ko znaša republiško povprečje 34 odst. — Se vseh teh števil in ogromnega deleža naših žena, ki so razen tega matere, gospodinjice in vzgojiteljice družin, sploh zavedamo? Kaže, da ne vedno in ne povsod! Minuli teden so na razširni seji komisije za družbeno uveljavljanje žena pri okrajnem odboru SZDL razpravljali o številnih problemih in nalogah s tega področja, o čemer bomo obširneje poročali v prih. številki Dolenjskega lista. Seje sta se udeležili tudi Dolfka Boštjančič, predsednica Zveze ženskih društev Slovenije, in Meta Košir, urednica »Naše žene«. O problemih žena v okraju so razpravljali tudi na seji predsedstva okr. odbora SZDL letos 6. januarja, bilo pa je tudi že posebno posvetovanje s predsedniki občinskih odborov SZDL. Vse to so hkrati priprave za občinske konference žena, ki bodo ta in prihodnji mesec, medtem ko bo zvezna konferenca žena aprila letos v Zagrebu.

Konference SZDL

Danes dopoldne je v Novem mestu redna letna občinska konferenca Socialistične zveze, na kateri je tudi 80 delegatov iz občine Žužemberk. Jutri bo občinska konferenca SZDL v Trebnjem, v nedeljo odgovarjali na vprašanja odbornikov.

Jutri: seja ObLO v Novem mestu

V petek dopoldne bosta ločenoma 4. seja Občinskega zbora in 9. seja Zbora proizvajalcev ObLO Novo mesto, na katerih bodo odborniki razpravljali in sklepali o poročilih mandatno imunitetne komisije in komisije za volitve in imenovanja. Razpravljali bodo nadalje o predlogu odloka o dopolnilnem proračunskem prispevku iz osebnega dohodka delavcev in uslužbencev za leto 1961 ter o predlogu odloka o spremembi odloka o obč. taksi in občinskem prometnem davku. Odbornikom bo poročala tudi komisija za gospodarstvo.

Na 15. skupni seji obeh zborov bodo nato izvolili podpredsednika ObLO, člene svetov. komisij LO in upravnih komisij pri ObLO. Na dnevnem redu je še razprava in sklepanje o območjih in številu članov krajevnih odborov v novomeški občini, razrešili in imenovali bodo pa tudi nekaj direktorjev.

Brigadirji se pripravljajo

Občinska vodstva mladine so sprejela prve prijave mladincev, ki bodo v aprilu s XV. novomeške MDB Simončič Vinko-Gašper odšli na avtomobilsko Cesto bratstva in enotnosti. Res je, da so mladinski aktivni seznanjeni z letošnjimi mladinskimi delovnimi akcijami je pa naloga občinskih komitejev LMS, da pričnejo z agitacijo, kajti čas odhoda se naglo bliža. Okrajno vodstvo mladine se je odločilo, da se XVI. in XVII. MDB imenujejo po padlih herojih Martinu Kotarju oz. Jožetu M. heliču.

Beseda o rejništvu

(Nadaljevanje in konec)

Prej je bilo omenjeno, da je vsako odvajanje otroka od staršev v določeni meri škodljivo, zato zakon določa, da slabe gnotne razmere otrokovi staršev same po sebi ne morejo biti vzrok za oddajo otroka v rejništvo. Preden skrbstveni organ otroka odda v rejništvo, mora poskusiti vse, da se odpravijo vzroki, zaradi katerih bi bilo treba otroka izločiti iz družine.

družino, s katero se poleg pravice in dolžnosti obeh zavezanih strank določijo tudi višina rejnine.

Zakon določa, da rejništvo preneha s polnoletnostjo otroka, z razvezo rejniške pogodbe, katero imata pravico zahtevati obe zavezani stranki ali pa, če so prenehali vzroki, zaradi katerih je bil otrok oddan v rejništvo.

Starši in rejniki

V 28. členu zakon določa, da morajo starši, ki oddajo otroka sami v rejništvo, najpozneje v enem mesecu o tem obvestiti pristojni skrbstveni organ. To pomeni, da morajo vsi starši ali skrbniki, ki oddajo otroka v rejništvo tuji družini brez posredovanja ali

Piše: Franc Brinc, socialni delavec OLO, Novo mesto

brez privolitve skrbstvenega organa, o tem v roku enega meseca po oddaji obvestiti pisмено ali osebno (ustno) upravni organ za socialno varstvo občine, v kateri je otrok imel svoje zadnje prebivališče pred oddajo v rejništvo. Skrbstveni organ je treba obvestiti zlasti glede vzrokov, zaradi katerih je bil otrok oddan v tujo družino, ter o tujih družini, ki je otroka sprejela. Skrbstveni organ potem preizkusi in pregleda, če je bila oddaja v rejništvo res nujna in za otrokov vsestranski razvoj koristna ali tujemu družini, v katero je bil otrok oddan, izpolnjuje pogoje, ki jih določa ta zakon in ki zagotavljajo, da bo otroka vzgajala za koristnega člana naše družbene skupnosti. Če skrbstveni organ ugotovi, da družina teh pogojev ne izpolnjuje, lahko otroka odvzame in ga da sam novi rejniški družini.

Ta člen nalaga to dolžnost staršem, ki bodo otroke oddali v rejništvo, in uveljavljuje tega zakona.

Člen 32. pa določa, DA MORAJO STARŠI KI SO DO UVELJAVITVE TEGA ZAKONA ODDALI OTROKE SAMI V REJNIŠTVO, IN REJNIKI, KI SO OTROKE SPREJELI TO SPOROČITI PRISTOJNEMU SKRBS TVENEMU ORGANU NAJPOZNEJ V TREH MESECIH, POMEMU KO ZAČNE UVELJAVITI TA ZAKON. To velja le za primere, ko so starši od-

dali otroke v rejništvo brez privolitve skrbstvenega organa, ne velja pa za rejništva, ko je skrbstveni organ oddal otroke v rejništvo.

Za starše in rejnike, ki so otroke oddali v rejništvo, oz. za rejnike, ki so otroke sprejeli, pa ne bodo oddaje oz. sprejema otroka priglasili skrbstvenemu organu v predpisanih rokih, ZAKON PREDPIŠUJE DENARNO KAZEN DO 20.000 DIN.

ZAKON JE PRICEL UVELJAVI 11. 11. 1960. STARŠI, KI STE PO TEM DATUMU SAMI ODDALI OTROKE V REJNIŠTVO, MORATE TO SPOROČITI SKRBS TVENEMU ORGANU V ROKU ENEGA MESECA PO ODDAJI OTROKA V REJNIŠTVO. STARŠI IN SKRBNIKI, KI STE OTROKA ODDALI, OZIROMA REJNIKI, KI STE OTROKA SPREJELI V REJNIŠTVO PRED UVELJAVITVO ZAKONA, TO JE PRED 11. 11. 1960, MORATE TO SPOROČITI SKRBS TVENEMU ORGANU SVOJE OBČINE NAJPOZNEJE DO 11. 2. 1961!

Kakor je iz vsega navedenega razvidno, je namen zakona urediti rejništvo kot važno pogoje socialnega varstva otrok in mladine, zagotoviti otrokom, posebno v najnevarnejših letih primerno nego in vzgojo, da bodo lahko postali koristni člani naše socialistične družbene skupnosti. Mi vsi, starši in rejniki, družinski delavci kot posamezniki in družba kot celota smo dolžni skrbeti za rast in razvoj naših otrok, kajti: OD DUSEVNEGA IN TELESNEGA ZDRAVJA JE ODVISNA HARMONIJNA MED LJUDMI JUTRI. In komu izmed nas ni do tega, da bodo naši otroci, ko odrastejo, živeli še lepše, kot živimo mi danes?...

Posebno pozornost je treba posvetiti izboru družine, ki bo sprejela otroka v oskrbo in v vzgojo. Izbrati je treba načeloma popolno družino, to je takšno, v kateri sta oče in mati, družina, ki ima že svoje otroke, skrajna tako družina ki bo otroka sposobna vzgojiti v koristnega člana socialistične družbene skupnosti. Zakon predvideva, da mora biti med rejnikom in rejencem starostna razlika 18 let in da se otrok ne more dati v rejništvo, ki je starejša od 55 let ali pa v družino, kjer je več kot troje še mladoletnih otrok.

Zakon določa, da ima rejniška družina pravico do plačila za otrokovo oskrbovanje. Višina rejnine se določijo z rejniško pogodbo, ki jo sklene skrbstveni organ z rejnikom ob oddaji otroka v rejništvo. Potrebna finančna sredstva za plačevanje oskrbovanja za otroka v rejni morajo zagotoviti občinski ljudski odbor v svojem proračunu. Vendar je dolžnost občine plačevati rejnino šele drugotnega značaja; če otroka nima nikogar, ki bi bil po zakonu dolžan zanj skrbeti ali ki bi bil zmožen plačevati rejnino, takrat mora to dolžnost prevzeti občina. Če otrok ima starše ali koga drugega, ki je dolžan zanj skrbeti, pa te dolžnosti ne izpolnjuje, skrbstveni organ sam v celoti plača rejnino, od osebe pa, ki je dolžna in zmožna preživljati otroka, zahteva povrnitev stroškov preko sodišča.

Do sedaj je bilo zlasti neurejeno vprašanje sklepanja pogodb o pravicah in dolžnostih rejnika do rejenca in pa vprašanje višine rejnin. Naši občinski ljudski odbori danes za svoje rejence plačujejo rejnino od 2.000 do 5.000 din mesečno, kar seveda ne ustreza stroškom, ki jih ima nekdo z oskrbo otroka. Zakon je to enotno uredil z določilom, da je ob vsaki oddaji otroka v rejništvo potrebno skleniti pisмено pogodbo med skrbstvenim organom in rejniško

TEDENSKI NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

Dogodki se, da se tudi skupščinski poročevalci včasih zmotijo. Tako je bilo tokrat, za to zasedanje Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije. Poročevalci, ki so sedeli v odborih in šteli tiste, ki so se v posameznih odborih priglašali v razpravi, tehtali njihove prispevke, so sodili, da bo razprava na skupnem zasedanju dokaj skop. Vendar so se zmotili. Razprava je bila vsestranska, zajela je vsa področja, predvsem pa podprla osnovna načela Resolucije o programu perspektivnega razvoja LR Slovenije v razdobju 1961 do 1965. leta.

Osnovne značilnosti Programa razvoja v prihodnjem razdobju so hiter in skladen razvoj gospodarstva in s tem povečana produktivnost dela, izboljšanje življenjskega standarda in nadaljnja krepitve materialne osnove delavskega in družbenega upravljanja.

Podpredsednik Izvrš. sveta Viktor Avbelj je v ekspoziciji o Programu perspektivnega razvoja dejal, da v tem procesu ne gre samo za formalno spremembo, temveč za zavesten določen odnos do nekaterih važnih družbeno političnih in ekonomskih vprašanj ter problemov oziroma do načina, kako reševati ta vprašanja in probleme. Opozoril je, da velja v sistemu planiranja računati za objektivni dejstvi glede na razvoj in položaj delavskega upravljanja in komunalnega sistema. Glede na to mora tudi planiranje doživeti bistveno kvalitivno spremembo predvsem zato, ker mora računati na dosedanje uveljavljanje in delovanje organov neposredne socialistične demokracije, obenem pa računati z nadaljnjim njihovim razvojem oziroma z njihovo politično vlogo v celotnem družbeno političnem dogajanju. Računati velja, je bilo rečeno, predvsem s tem, da pomenijo ti organi najaktivnejšo postavko v našem celotnem družbenem razvoju in da za uspešno izvrševanje svojih nalog svobodno razpolagajo tudi

Samoupravljanje v prvem planu

z določenim delom družbenih sredstev. In dalje je bilo rečeno, da glede tega dela materialnih sredstev planiranja nikakor ni moč imeti nobenih ambicij, da se bo lahko na njihovo uporabo vplivalo na star, distributivno in direktivni način. Skrajna, že iz teh osnovnih ugotovitev, ki so jih poslanci v svoji razpravi podprli, je moč povzeti, da je planiranje oziroma programiranje prihodnjega razvoja v naši stvarnosti predvsem instrument, ki naj pripomore k uspešnejšemu izvrševanju osnovnih družbeno političnih nalog.

Ena izmed izredno pomembnih odločilnih značilnosti prihodnjega razvoja, kot ga predvideva Program, je, da bomo še močneje uveljavljali organe delavskega upravljanja in komunalni sistem. Z izpolnjevanjem ekonomskega sistema naj bi se še vnaprej razširil obseg pravic in dolžnosti delovnih kolektivov in organov delavskega upravljanja. Izdatno naj bi bila torej okrepljena materialna osnova za delovanje teh organov, hkrati s tem pa naj bi ti organi prevzemali nase tudi vse večje obveznosti.

Stališče, ki ga zavzema Program glede skladnega razvoja gospodarstva in družbenega standarda, je, naj bo ta razvoj skladen, z drugimi besedami rečeno, da je tudi v prihodnjih petih letih ohranjen takšen odnos v investicijah za gospodarstvo in za družbeni standard, kakršen je bil dosežen v zadnjih štirih letih.

Resolucija o programu perspektivnega razvoja LR Slovenije razen drugega opozarja na nadaljnjo demokratizacijo delavskega upravljanja v gospodarskih organizacijah, kar naj še v večji meri omogoči neposrednim proizvajalcem voljo na poslovanje in razpolaganje s sredstvi.

ZUHANEJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Ime portugalske potniške ladje s 20.000 tonami nosilnosti je mnenkrat postalo znano po vsem svetu; »Santa Maria« je postala sinonim za osvobodeno ozemlje demokratične Portugalske, postala je up portugalskih demokratov, doma, v kolonijah in v izgnanstvu, hkrati pa je postala resen moment za niktorski režim dr. Salazarja in za njegove atlantske zaveznike, ki so menili, da je režim tako trden kot escudo, t. j. portugalska valuta.

Ko je »Santa Maria« s približno 600 potniki in 300 člani posadke zaplula že daleč od domovine, so v različnih pristaniščih začeli prihajati na krov novi potniki, skromno oblačeni, ponavadi s enim samim kovčkom, ki so ga tudi sami nosili, saj so bili vsi potniki III. razreda. »Nenadoma sem zaslišal strele, vpilje in kričanje; ko sem pritekel na krov, sem videl ljudi, ki so z brzostrelkami in revolverji obklopi kapitana in ladijske oficirje ter jim ukazali naj spremene smer vožnje. V spopadu je bilo tudi nekaj ranjenih, eden pa je bil ubit... Tako popljuje dogodek eden izmed očividcev, ki je bil ranjen, in so ga izkrcali v pristanišče Santa Lucia... Tako se je torej začel upor in prevzem oblasti na ladji »Santa Maria«.

Uporniki, ki so se vkrcali v ladjo kot potniki in ki so izvedli prevrat, so portugalski emigranti, ki jih vodi v Braziliji nastanjeni portugalski general Delgado. Let-a je na zadnjih portugalskih volitvah za predsednika republike baje dobil največ glasov, a mu jih Salazarjev reakcionarni režim ni priznal. Njegov pooblaščenec, Henrique Galvao, ki je izvedel vso akcijo na ladji »Santa Maria«, je s krova tega prekoceantskega parnika napovedal vojno Salazarje-

vemu režimu. Vojna napoved, seveda bolj simbolična kot realna, je široko odjeknila tako na Portugalskem kot v njenih kolonijah. Vlada je izdala varnostne ukrepe, proglasila je pripravno stanje policije in vojske, medtem ko so iz portugalskih pristanišč izplule vojne ladje z nalogo, da preprečejo »Santo Mario« in zadušijo upor na njej.

Zanimiva je bila tudi reakcija v svetovnem javnem mnenju. Brazilski javnost se je za podvig izredno navdušila in novoizvoljeni predsednik Quadros je

»Santa Maria«

izjavil, da je Galvao njegov osebni prijatelj, ter da se lahko izkrcava v Braziliji, ne da bi se mu bilo treba bati internacije ali zaplеме ladje. V Washingtonu so dolgo oklevali med ocenami, ali je Galvao »pirat« ali politični bojevnik. Ameriške bojne ladje so dobile nalogo naj pošlejo uporniško ladjo in zelo zanimivo je, da so jo cele tri tedne zanj »iskale«, ko so jo odkrile, pa so takoj »izgubile« kontakt z njo. Zadrego je razrešil State Department, ki je sporočil, da smatra afero »Santa Maria« za notranjo portugalsko stvar, ki se v njo ameriška mornarica ne misli vmešavati. Najbolj okosteneli pri vsem tem so bili Britanci, ki so kljub močnim protestom laburistične stranke vztrajali skoraj do zadnjega pri tem, da je »Santa Maria« piratska ladja in da so vse mornarice dolžne postopati z njo v smislu določb, ki jih za tak primer predvideva

mednarodno pravo. »Portugalci so našli vestni zavezniki« pravijo namreč v Londonu, pozabljajo, da stavijo na napadno kartno eno izmed najbolj reakcionarnih vladavin v Evropi.

»Santa Maria« stoji zankrat z ugasnjenimi stroji pred brazilsko obalo; proti njej hiti portugalska fregata Pedro Escobar in španska admiralska ladja. Kako se bo zadeva naprej razvijala, je prezgodaj reči, saj je tudi neka zahodnonemška filmska družba sicer že patentirala scenarij na temo »Santa Ma-

ria«, pisati pa ga še niso začeli, ker ne vedo kako se bo stvar končala. Toda eno je jasno že danes: podvig kapitana Galvaoa je opozoril svetovno javnost na razmere na Portugalskem, razmere, ki so dosegle že tisto mejo, ki ne prenese več napačenja. Materialni uspeh vojne napovedi, ki jo je s krova »Santa Maria« poslal Galvao Salazarju, je seveda iluzoren toda moralni in propagandni uspeh je nedvomno velikanski. To pa je cilj, ki so ga portugalski demokrati zasledovali. Ni izključeno, da bo temu, moralnemu uspehu, v bližnji prihodnosti sledil tudi materialni uspeh. Tudi kubanski uporniki pod vodstvom Fidel Castro so 1956 opozorili svetovno javnost nase z igrabitvijo 11 ameriških dirkačev (ki so jih po 11 dnevi izpustili), dve leti nato, pa je Castro na čelu zmagovalne vojske vkorakal v Havano...

Dobro vodstvo - dober sindikat

Predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Ludvik Kebe o pripravah sindikalnih organizacij za letne občne zборе

Sindikalna organizacija je v preteklem letu uspešno opravila mnogo nalog. Spomnimo se samo izobrazitve odraslih, izpopolnjevanja sistema nagradljanja po delu, razvoja delavskega samoupravljanja in vrhu vsega še skrbi sindikata za vsakdanje življenje delavca; prehrano, stanovanje, prevoz na delo in z dela. V večini naštetih važnih nalog je bil sindikat pobudnik akcije. Prav zato nas je zanimajo, kako se sindikalna organizacija pripravila na letošnje leto in kakšnih nalog se je sklenila lotiti. Predsednik OSS Novo mesto, tov. Ludvik Kebe nam je rade volje odgovoril na zastavljena vprašanja.

Kako ocenjujete priprave letošnjih sindikalnih občnih zborov?

O tem smo razpravljali že lani na posvetu predsednikov občinskih sindikalnih svetov. Da bi slednji v pripravah laže pomagali in sodelovali, smo občne zборе sindikalnih podružnic v vseh občinah razdelili na dve obdobji: januarja in februarja naj bi bili v javni upravi, ustanovah s samostojnim financiranjem, v obrti, trgovini in gostinstvu, skrajka v vseh manjših podružnicah. V prvotrajnih in v večjih gospodarskih organizacijah naj bi prišli še marca, torej takrat, ko bodo znani vsaj osnovni podatki zaključnih računov. OSS so se pripravili posvetovanja predsednikov podružnic in se tam pogovorili o vsebini občnih zborov ter hkrati določili ključ za izvolitev delegatov za občne zборе občinskih sindikalnih svetov, ki bodo aprila.

Ste morda že izbrali najpomembnejše vsebinske poudarke letošnjih občnih zborov?

Glavna vsebina občnih zborov naj bo v uveljavljanju načel demokratskega upravljanja in gospodarstva in v vseh kolektivih, to pa pomeni: razvoj sistema delitve dohodka v tem smislu, da bo kolektiv poplacen v sorazmerni z vloženim trudom in javni upravi; boj za nagrajevanje po učinku in pravilno delitev variabilnega dela prizadevanje za urejanje pravnih odnosov med ekonomskimi entotami, dalje srb za pravilno gospodarjenje, odkrivanje rezerv, skrb za izobraževanje, skrajka srb za odpravljanje cele vrste vprašanj, ki jih vsak dan srečujemo.

Sindikalne podružnice ne smejo pozabiti na srb za delovno disciplino, tu mislim na stanovanja, prevoz na delo in z dela, domove

uradnica uroenitlija program, sprjet na lanski konferenci, razen tega pa naj izbere še najtežja vprašanja, da jih bo rešil občni zbor. Že na predvolilni konferenci se bo treba pogovoriti o organizacijski obliki sindikata, saj moramo sindikalno organizacijo prilagoditi proizvodnim principom in obratnim in ekonomskim entotam v podjetju, ker je brez nje ne bo do močje živeti in delovati. Šele v enoti, ki je sicer sestavni del kolektiva, bo sindikat postal tribuna delavcev in hkrati njihov največji pomočnik v dobro njih in vsega kolektiva. Preko te tribune bodo dajali predloge, reševali težave in urejali medsebojne odnose.

Kakšni naj bodo programi novih sindikalnih svetov?

Od programa dela je odvisno marsikaj, zato ne bo odveč, če bo vsaka podružnica na občnem zboru izvolila tudi komisijo zanj. Program naj zajema predvsem naloge s področja izobraževanja, skrajka delovnega človeka (dovoz in odvoz, stanovanja, družbena prehrana), ki so v neposredni zvezi z narčtom perspektivnega razvoja podjetja, ki ga je kolektiv sprejel. Proizvodnja je v marsičem odvisna na tudi od pogojev dela, zato smo pač dolžni primerne pogoje dela isticvati.

Naši delavci vse premalo vedo o zakonodaji (delitev dohodka, razni predpisi socialnega zavarovanja, zakon o financiranju šolstva itd.) zato predavanja, o tem ne bodo »kudovalja«. Se posebej pa se bodo morala nova sindikalna vodstva ogledovati v razvoj delavskega samoupravljanja. Tu mislim v prvi vrsti na obratne delavske svete. Ni dovolj, da smo jih izvolili, na njih moramo prenašati nove in nove pristojnosti. Za primer bi jih lahko mimogrede nekaj našli: ukrepi s področja delovne zakonodaje, sprejem in odpušt, disciplinski ukrepi, socialna lakonodaja, razpolaganje z delom amortizacije in podobno. Skrajka, obratnim delom svetom moramo prepustiti več pristojnosti, predvsem pa tiste, ki se nanajajo na enostavno reprodukcijo.

DUNAJ - Avstrijska policija je aretirala na Dunaju znanega nacističarja, Eichmannovega - pomagajca pri uničevanju židov, Franza Novaka. Za njim je pred nedavnim razpisala tiralcu zahodnonemška policija, potem ko ga je že nekaj let »počrtila«. Novak je »delal« med vojno na Koroskem in je bil torej v Avstriji dobro znan. Po vojni je dobil avstrijsko državljanstvo.

LEOPOLDVILLE - Kasavubu in Mobutu sta dala prepeljati ujetega premiera Lumumbo iz Thyseville, ki je pod njuno oblastjo, v Elisabethville, ki je pod varstvom Combebeje žandarmerije in njenih belgijskih oficirjev. Lumumbo so na Sialiti, ob prisotnosti tojakov OZN, nečloveško prepeli, prav tako ministra v njegovi vidi Mpolia. Slednji je mučenju podlegel.

STANLEYVILLE - Čete generala Lundule, ki so zvezte legalni kongski vladi premiera Lumumbe, so prodirje v Ekvatorialno pokrajino. Sile kongoske vlade izvajajo oblasti »treh od šestih kongoskih provinc.

MOSKVA - Sovjetska vlada je osvobodila dva ameriška pilota, ki sta bila sestreljena nad morjem, ki ga smatrajo sovjetske oblasti za teritorijalne vode ZSSR. Predsednik Kennedy pa je obvestil sovjetsko vlado, da je prepovedal kakršnokoli polite ameriških letal nad sovjetskimi ozemljem. Sovjeti so prenehali motiti oddajo »Glasa Amerike«, ameriška televizijska mreža pa je odstranila s svojega programa televizijski film »Boj proti sovjetskimi vohonom«. Prve lastovke, ki bi utegnile biti značilne pomlad v mednarodnih odnosih.

PARIZ - Francoska vlada je »dovolila« polkovniku Trinquieru, strokovnjaku za vojno v džunglah, da odide v Elisabethville in stopi v službo Combebejevih oborož. sil. Istočasno prihajajo vesti, da novati Čombe bive gestapove in najrazličnejše avanturiste za svoje »tjujske legije«, ki naj bi bila glavna opora »vladi neodvisne Katanje«.

ZAHTEVAJTE POVSOD KVALITETNO OBUTEV
INDUSTRIJE OBUTEV
Novo mesto

RUDNIK RIJAVEGA PREMOGA
SENOVO
PRIPOROČA POTROŠNIKOM SVOJ KVALITETNI PREMOG

TRGOVSKO PODJETJE
»Potrošnik«
ČRNOMELJ
nudi svojim odjemalcem vedno veliko izbiro blaga po nizkih cenah

Vsi ga moramo poznati

Odlok o javnem redu in miru okraja Novo mesto — pomemben dokument za uravnavanje medsebojnih odnosov državljanov

Po 1. odstavku 15. člena in 108. člena Zakona o okrajnih ljudskih odborih (Uradni list LR št. 19-59/52) v zvezi s 3. in 8. členom in 150. členom Temeljnega zakona o prekrških (Uradni list FLRJ, št. 2-22/59) je Okrajni ljudski odbor Novo mesto na seji okrajnega zbora dne 20. decembra 1960 sprejel

ODLOK O JAVNEM REDU IN MIRU OKRAJA NOVO MESTO

I. Splošne določbe

1. člen

Vsak državljan se mora vesti tako, da ne moti dela, razvedrila in počitka državljanov, da varuje javno moralo pazi na čistočo, ne kazi lepote in zunanega lica kraja, ne dela škoda na javnih prostorih in ne ogroža ljudem zdravja.

Dobrine iz prejšnjega odstavka uživajo upravno-kazensko varstvo po tem odloku.

2. člen

Vsak državljan se mora vesti na javnih prostorih spodobno in se izogibati dejanjem, s katerimi se krši red in mir, moti gibanje, delo ali razvedrilo državljanov ali se vzbujajo javno zgražanje ali žali javna morala.

Prepovedano je:

- izzivati k pretepu, neredu ali prepiru, smešiti, nadlegovati in ogrožati državljanje;
- motiti javne shode, zborovanja, sestanke in druge javne prireditve;
- vstopiti brez dovoljenja v zgradbe ali kraj, kamor je vstop prepovedan, če je prepoved vidno označena ali če je to iz okoliščin mogoče razbrati;

3. člen

4. prodajati ali kupovati zunaj tržnega prostora, razen v primerih, dovoljenih po tržnem redu;

5. ovirati promet na pločnikih ali drugih javnih prostorih z zlaganjem kuriva ali drugih predmetov preko časa, ki je nujno potreben, da se ti predmeti odstranijo, ali pa tudi sicer uporabljati javni prostor za odlaganje kakršnega koli materiala ali kako drugače občutno ovirati promet;

6. zadrževati se kljub opozorilu v prireditvenih prostorih ali gostinskem lokalu po končanem obratovalnem času;

7. kaditi v kinematografih, gledališčih in drugih prostorih, kjer je kajenje prepovedano.

8. držati ali plašiti živali;

9. z brezobzirno vožnjo ali kako drugače škropiti ali pomazati ljudi ali procelja stavb;

10. kolesa prislanjati ob stene, izložbe ali kamor koli, kjer bi to lahko povzročilo škodo ali oviralo promet;

11. sežigati odpadke ali sploh kuriti ogenj na odprtih prostorih v bližini stavb ali drugih naprav, ali motiti okolico s smradom ali dimom, odmetavati cigarete ali druge gorke na kraju, kjer je možnost, da se zaneti požar;

12. streljati z zračno puško ali drugim orožjem izven športnega strahčka;

II. Varstvo reda in miru

2. člen

Za vzdrževanje reda in miru na javnih prireditvah in v gostinskih lokalih je odgovoren prireditelj oziroma tisti, ki ga je prireditelj pooblastil, ter upravnik gostinskega lokala oziroma tisti, ki odgovarja za lokal; ti so zlasti dolžni:

- postaviti primerno število rediteljev in storiti vse po-

4. postavitve ali pustiti predmete tako, da utegnejo pasti na javni prostor, karkoli vreči, izliti ali postaviti na javno pot, če je s tem ogrožena varnost, čistoča ali zunanje lica kraja;

5. opremiti ograjo na cestah, po ulicah in drugih javnih poteh z bodečo žico;

6. puščati ob javnih poteh ograje ali živo mejo v takem stanju, da ogroža varnost ali ovira promet in kazni zunanje lica kraja;

7. metati kamenje ali druge predmete, ki ogrožajo varnost državljanov ali premoženje;

8. dražiti ali plašiti živali;

9. z brezobzirno vožnjo ali kako drugače škropiti ali pomazati ljudi ali procelja stavb;

10. kolesa prislanjati ob stene, izložbe ali kamor koli, kjer bi to lahko povzročilo škodo ali oviralo promet;

11. sežigati odpadke ali sploh kuriti ogenj na odprtih prostorih v bližini stavb ali drugih naprav, ali motiti okolico s smradom ali dimom, odmetavati cigarete ali druge gorke na kraju, kjer je možnost, da se zaneti požar;

12. streljati z zračno puško ali drugim orožjem izven športnega strahčka;

13. poškodovati kulturni spomenik ali storiti kaj drugega, kar kvari zunanost in vrednost kulturnega spomenika

IV. Varstvo zdravja, čistoče in zunanega lica kraja

5. člen

Prepovedana so dejanja, ki ogrožajo ljudem zdravje, nasprotujejo pravilom čistoče ali kazijo zunanje lica kraja, in to:

- metati odpadke, pljuvati ali kako drugače ponesnažiti tla ali predmete na javnih prostorih;
- poškodovati ali uničiti ali odstraniti posode za odpadke, postavljene na javnih prostorih;
- v mestih kar koli stepavati na javna pota, zračiti posteljnino ali sušiti perilo na uličnih oknih in balkonih ali na ulicah samih;
- odlagati odpadke, odpadno gradivo ali gnoj na mestih, ki niso za to določena, posebno ob javnih cestah in poteh;
- pustiti greznice nezadostno zaprte ali jih izpraznjevati in razlivati v okoliščinah in na način, da se povečuje smrad;
- metati v kanalske požiralnike predmete, ki jih utegnejo zamašiti; onesnažiti vodo, namenjeno ljudem in živalim;
- prati ali umivati pri studeh in javnih vodovodnih napravah, namenjenih za pitno vodo;

(Konec prihodnjic)

Dobro obveščanje je pogoj za uspešno upravljanje

Na občinski konferenci Socialistične zveze v Brežicah se je v soboto zbralo 220 delegatov, izvoljenih na krajevnih konferencah Socialistične zveze v brežički občini. Razen delegatov je konferenci prisostvovalo še več gostov, med katerimi smo opazili tudi člana Glavnega odbora SZDL Slovenije Jožeta Ingoliča, predsednika okrajnega odbora SZDL Viktorja Zupančiča in sekretarja OO SZDL Romana Ogrina. Konferenca je začel predsednik občinskega odbora SZDL Franc Sabljič s poročilom, zatem pa je po krajši razpravi nadaljevala delo v dveh komisijah: za gospodarski in komunalni sistem in za organizacijska vprašanja.

V poročilu in razpravi je bilo največ govora o obveščanju državljanov, o novih, sodobnejših oblikah dela Socialistične zveze in o nadaljnjem gospodarskem razvoju komunne. Predsednik občinskega odbora SZDL Franc Sabljič je v svojem poročilu naglasil, da se bo morala Socialistična zveza v občini boriti, da bo sistem obveščanja postal sestavni del komunalnega sistema. Tudi ljudski odbor, delavski in zadrugi svet ter drugi organi bodo morali razmišljati, kako urediti obveščanje državljanov. Jasno je namreč, da brez dobrega obveščanja ne more biti uspešnega upravljanja. Zato bo moral vsak organ v občini organizirati svoj sistem obveščanja, ki se kajpak ne sme omejit samo na obveščanje navzdol, temveč mora omogočiti tudi obratno pot, da bo stalno vedel, kaj menijo državljanji o posameznih problemih.

SESTANKI SO PREŽIVELA OBLIKA DELA

Ko so govorili o novih oblikah in ustrezni vsebini dela organizacij Socialistične zveze, prilagojene višji stopnji našega družbenega razvoja, so poudarili, da je ljudem čedalje bolj jasno, v čem je bistvo statutarnih sprememb. To je najbolj vidno v samem življenju krajevnih organizacij Socialistične zveze, ki so v razmeroma kratki dobi, saj delujejo šele nekaj mesecev, že lepo zaživele in nenehno iščejo sodobnejše oblike dela. Člani čedalje bolj spoznavajo, da oblike same, naj so te tako sodobne, niso same sebi namen, temveč gre hkrati tudi za novo vsebino dela, ki jo poraja naš družbeni razvoj. V nenehnem razvijanju demokratične samoupravljanja Socialistična zveza ne more in ne sme ostati samo pri sestankih kot edini obliki dela. Treba je iskati privlačnejše in učinkovitejše oblike dela, ki

bodo članom SZDL omogočile, da bodo lahko ob vsakem času vplivali na vsa dogajanja v družbi.

Sekcije v brežički občini še niso zaživele. Bilo je sicer nekaj poizkusov, da bi nastale prve sekcije, ker pa zanje ni bilo pravih izhodov, niso zaživele. Nekateri so namreč menili, da so sekcije v bistvu dosedanja elektrifikacijski in podobni odbori, le da so le-ti spremenili ime. Možnosti za ustanavljanje sekcij je dovolj med člani Socialistične zveze je treba le zbuditi zanimanje zanje. To pa bo uspelo le tedaj, ko se bodo zavedali problemov, sredi katerih živijo, in ko bodo spoznali, da je njihov rešitev odvisna le od njih samih.

O DRUŽBENEM PLANU MORA RAZPRAVLJATI ČIMVEČ LJUDI

Dalje so govorili tudi o pravih za izdelavo perspektivnega družbenega načrta in družbenega načrta za letošnji. Grajali so člani SZDL, ki bi morali v posebni strokovni komisiji pripraviti vsebinski okvir plana, vendar tega niso naredili. Konferenca je predlagala, naj člani SZDL, ki delajo v ljudskem odboru, čimprej ustvarijo pogoje za čimširšo in zares demokratično razpravo o osnutku družbenega načrta. Poudarili so,

da nikakor ne smejo dovoliti, da bi šel plan tak, kakršnega je izdelal občinski aparat, naravnost pred ljudski odbor in družbi. Šele potem na zbor volivcev. Vse predloge, pobude in priporočila, ki jih bodo dali zbor volivcev, delavski in zadrugi sveti ter drugi samoupravni organi, je treba upoštevati in jih vsklajene z realnimi možnostmi upoštevati v družbenem načrtu.

Delegati občinske konference SZDL v Brežicah volijo organe konference

Zapiski z nedeljske občinske konference Socialistične zveze v Metliki

Viden gospodarski napredek

Občinske konference Socialistične zveze delovnega ljudstva se je udeležilo nad 150 delegatov in gostov, med njimi podpredsednik republiškega Izvršnega sveta dr. Jože Vilfan, predsednik OLO Novo mesto Niko Belopavlovič in drugi.

Po poročilu predsednika občinskega odbora SZDL tov. Škofa je bila organizirana razprava v dveh komisijah: za ideološko-politična in organizacijska vprašanja ter za delavsko in družbeno samoupravljanje in gospodarska vprašanja. Razprava v obeh komisijah je bila zelo živahna in plodna, ker so delegati dobili že prej napisana poročila.

Poročilo in razprava sta pokazala, da je metliška občina dosegla v zadnjih letih viden napredek v industriji in kmetijstvu. To nam dokazuje tudi porast narodnega dohodka v letu 1960, ko je znašal 180 tisoč din na prebivalca, medtem ko je bil pred dvema letoma le 70 tisoč din. Družbeni bruto produkt je znašal lani 2.920 milijonov. V tem letu je predviden porast bruto produkta za 17 odstotkov. V perspektivnem planu je predvideno, da bo znašal 6,7 milijarde dinarjev. Obenem se bo dvignil naradni dohodek na prebivalca, ki bo ob koncu novega petletnega obdobja znašal 331 tisoč dinarjev.

Opaziti je, da se je spreminjala struktura udeležbe pri dohodku. Leta 1955 je 68 odstotkov bruto produkta dajalo

kmetijstvo, medtem ko je bilo že v letu 1960 drugače. Kmetijstvo je dajalo le 25 odstotkov vsega dohodka občini. Videti je, da se jača vloga družbenega sektorja. Pred leti je bil močno zastopan zasebni sektor, medtem ko je predvideno, da bo že v letu 1961 družbeni sektor dajal 61 odstotkov vseh dohodkov.

Pred leti je bilo to področje v glavnem agrarno in ni imelo nobenega večjega industrijskega obrata. Zdalj sta tu že dve močni tovarni: Beti in Novotek, ki zaposlujeta 500 ljudi. Tudi število zaposlenih se je v občini povečalo; zdaj jih je že 1000.

Več skrbí bo potrebno posvetiti razvoju turizma in gostinstva, kajti opaziti je bilo, da v zadnjih letih ni bilo na tem področju vidnega uspeha. To bo potrebno posebno zdaj, ko bo rekonstruirana gorjanska cesta in bo Bela krajina postala pomembno turistično področje.

Tudi v kmetijstvu je bil dosežen precejšen napredek. Vendar je treba iskati vzroke da kmetijstvo ni doseglo še večjih uspehov, v slabi agrotehnik in razdeljenosti zemljišč. Po drugi strani pa naši kmetovalci pridelujejo preveč kmetijskih izdelkov, ki jih potrebujejo zase. Premalo upoštevajo rajonizacijo in specializacijo glede na tržišče. Potrebno bo število kultur zmanjšati in gojiti le tiste, ki so za to področje najbolj primerne. Petletni perspektivni plan predvideva 40 odstotkov

vseh obdelovalnih površin v kooperaciji, od tega največ žitaric, nato krmskih rastlin, vinogradov in sadovnjakov. Vrednost kmetijske proizvodnje je bila v 1960. letu 23 milijonov 828 tisoč dinarjev. Leta 1965 pa bo znašala 47 milijonov. Največji problem ki se bo pojavil v naslednjih letih, bo jemanje zemlje v zakup. Z našega področja odhaja vse več ljudi v industrijo. Tako ostaja mnogo zemlje neobdelane ali pa slabo obdelane zaradi premajhnega števila delovne sile. Vrsta problemov bo nastala tudi pri obnovi 83 hektarov vinogradov. Za premagovanje vseh teh problemov bo potrebna pomoč in aktivnost članov SZDL.

Socialistična zveza je v preteklem obdobju premočno pomagala družbenim organizacijam in društvom. Ta so se borila s finančnimi težavami in prostori. Zato bo potrebno misliti na gradnjo ali ureditev primeren prostorov za dom družbenih organizacij. Podpredsednik republiškega

Izvršnega sveta dr. Jože Vilfan je bil z razpravo navdušeno zadovoljen. Govoril je o razvoju komunalnega sistema pri nas in v bodočnosti metliške komunne. Dejal je, da je razvoj in obstoj komunne odvisen od prebivalcev samih, vendar zaradi gospodarskega razvoja in pa dejstva, da je Bela krajina zaključena geografsko celota v Beli krajini skoraj da ne moreta obstajati dve občini.

Predsednik OLO Niko Belopavlovič je rekel, da ne moremo nekaterih služb, kakor so promet, komunalne dejavnosti, elektrifikacija in ostalo obravnavati ločeno. Zato bo potrebno, ker tako narekuje gospodarski razvoj, da se obe občini v Beli krajini združita. Preden pride do združitve, je potrebno vso stvar tehno premisliti in pripraviti.

Ob koncu so delegati izvolili nov 21-članski plenum in dva delegata za kongres SZDL Slovenije.

Janez Dragoč

Načrti šentjernejske zadruge

Kmetijska zadruga v Šentjerneju ima vse pogoje, da se razvije v močnega in vsestranskega proizvajalca. Dosedanji uspehi, ki jih je zadruga imela v poljedelstvu, posebno pogodbeno sodelovanje s kmeti, uspehi v travništvu in še obsežni načrti, ki so predvideni v petletnem perspektivnem planu, dokazujejo, da se bo daljo v prihodnje napraviti precej več in da bo treba še marsikje na novo orati ledino. Plan predvideva tudi, da bo treba bolj paziti na liste veje kmetijstva, ki imajo pogoje za razvoj, pa se do zdaj zaradi določenih vzrokov niso razvile, če pa so se, se niso naravnile. To velja predvsem za živinorejo, saj je znano, da je šentjernejska okolica precej močno živinorejsko področje. Najbrž bodo že 1961 pričeli rediti 50 glav mladega goveda. V ta namen bodo preuredili hlev za več kot 200 glav živine in prašiče — bekone. Odložili so se za holandsko pasmo belih prašičev, predvsem pa za na-

čin pitanja, se kmečki proizvajalci zelo zanimajo in je bilo lani okrog 250 pogodbeno pitalnih prašičev.

S porastom živinoreje bo treba rešiti vprašanje travništva. Največ travnikov leži ob Krki; tla so tam zelo močvirna. Da bi povečali donos krme, bodo morali ukreniti še marsikaj, predvsem pa ta obdelava pas posušiti. O tem vprašanju v Šentjerneju že dalj časa razpravljajo.

V perspektivnem planu je predvideno še nadaljnje širjenje zadrugnih zemljišč. Do 1965 bo zadruga nakupila in odkupila okrog 200 ha površin. Do zdaj je imela zemljišča tudi v najemu. Za lastno proizvodnjo je že letos najela in obdelala 20 ha zemljišč. Razen tega uspešno sodeluje v pogodbeni proizvodnji s kmeti. Vendar pogodbeni plan zaradi slabega vremena letos ni bil dosežen; od 240 ha zemljišč so obdelali le 168 ha, pri čemer je sodelovalo 288 privatnih gospodarstev. V jeseni so v obrskih predelih posejali le 60 odstotkov površine, medtem ko je bil drugod po okolici ta odstotek znatno večji in je dosegel celo 90 odstotkov.

Kmetijska zadruga pa ne ve-

ba samo proizvodnje, za svoje potrebe je že zgradila novo strojno postajo, v kateri je delavnica za popravila strojev. Delavnica je opremljena z najmodernejšimi pripomočki. Za ta dela in za gradnjo enostanovanjske hiše je porabila 4 milijone lastnih sredstev. Hitrejši način proizvodnje in obdelave zemlje zahteva čimveč strojev. Zato bodo nabavili nekaj kombajnov in traktorjev s priključki. Še posebno potrebujejo tovarnjak. Uredili bodo tudi upravne in poslovne prostore ter skladišča. Za vsa ta dela in novogradnje bodo porabili čez 131 milijonov sredstev, sama zadruga pa bo razpolagala s 37 milijoni lastnih sredstev.

I. Zoran

„Kovina“ na Bizeljskem

Pred letom in pol so na Bizeljskem ustanovili manjši kovinski obrat, v katerem je bilo zaposlenih dvanajst članov. Lani marca pa so ga še razširili. Odprli so novo kovinarsko delavnico, v kateri popravljajo raznovrstne stroje. Podjetje je lani imelo že 12 milijonov dinarjev kredita in 2 milijona dobička. S temi sredstvi bodo v kratkem začeli graditi nove delavnice, razen tega pa bodo uredili pisarniške prostore. Tudi potrebne sanitetne pripomočke bodo na-

bavili. Plan, ki ga je podjetje postavilo na osnovi lastnih zmogljivosti in lastnih sredstev, predvideva letos 50 milijonov dinarjev prometa. To je vsekakor visoka številka, vendar poudarjajo, da je ne bo težko doseči. Pričakujejo tudi, da bodo kmalu lahko nabavili univerzalne škarje za rezanje kovinskih plošč. 30-tonsko stiskalnico in strojnico. To bo za 25-30 članski kolektiv mladega podjetja, ki se šele razvija, kar lep uspeh. I. Z.

Zdrاملjeni volivci

Zapiski ob dosedanjih zborih volivcev v novomeški občini

Prezgodaj je še, da bi lahko posredovali popolno oceno zborov volivcev, pa vendar smo opazili mnoge razveseljevalne stvari, ki jih je na dosedanjih zborih volivcev nismo bili vajeni. Najprej udeležba: bila je v večini primerov boljša kot doslej, le malo zborov je bilo preloženih. Odborniki so poročali povsod mnogo boljše, kot smo bili vajeni prej, volivci pa so s svojimi vprašanji posegali zelo globoko.

Volivci bi morali na zborih potrditi občinski odlok o dopolnilnem proračunskem prispevku, odlok o povečanju davka na maloprodajo in še odlok o povečanju cestnih taks. Se lani bi volivci vse te odloke molče potrdili, na letošnjih zborih volivcev pa se je razvila živahna razprava. Napak bi bilo, če bi trdili, da je bila ta razprava povsod najboljša in zdrava, pa vendar, volivci so razpravljali. V kmečkih predelih so brez odlašanja potrdili odlok o dopolnilnem proračunskem prispevku, se malce ustavili ob davku na maloprodajo, zato pa toliko temeljiteje razpravljali o cestnih taksah...

V strnjelih industrijskih predelih je bilo nasprotno: tam so mimogrede potrdili odlok o cestnih taksah, zato pa toliko dlje razpravljali o davku na maloprodajo in predvsem o dopolnilnem proračunskem prispevku. Iz tega pač lahko razberemo, da je se zavest volivcev povečala, da jih pa še vedno skrbi predvsem lastni žep. Povsod so zahtevali natančno pojasnila, v kakšne namene bo občina zbrana sredstva porabila. Zagotovilo, da bo posebni proračunski prispevek porabljen za gradnjo obrata družbene prehrane, ni zadostalo; volivci so želeli vedeti kakšen bo obrat, kje bo stal, želeli so poznati njegove zmogljivosti in so poudarili, da ne bi bilo odveč, če bi dobili na vpogled načrte.

Precej vprašanj je bilo izrečenih tudi na račun neplačanih dolgov občine Novo mesto. Volivci so zahtevali informacije

kolikšni so ti dolгови, zakaj so nastali, v kolikem času jih bo moč odplačati in podobno. V volivčevi notranjosti se je torej le nekaj zdrnilo. Zaveda se, da na ustvarjanje družbenega sredstva in z njimi tudi posredno razpolaga. Ni mu več vseeno kakšno je gospodarstvo v občini, saj je od tega v marsičem odvisen tudi njegov žep.

Okoli razprav o povečanju davka na maloprodajo je bilo mnogo razprav. Volivci so največ zahtevali, naj bi s temi sredstvi razpolagala trgovina sama, bilo je čutili celo neke vrste navijanja zanjo. Škoda le, da se nihče ni spomnil vprašati, koliko nadplac so razdelila lani trgovska podjetja v občini? Morda bodo trgovci rekli: saj so naše povprečne plače kljub temu nižje od ostalih! Morda res, pa vendar jim nihče ne brani nagajevati po delu, tako kot je to uvedla že večina ostalih kolektivov. Dokler ne opravijo tega, pač nimajo pravice zahtevati od potrošnika, naj jim s svojim žepom krpa prodajalca!

Na zadnjih zborih volivcev so uslužbenec občine, ki so doslej navadno tolmačili volivcem problematiko, zamenjali odborniki. Nekateri odborniki so opravili to v redu in brez večjih težav, marsikje pa se je zataknilo. Na prihodnjih občinskih volitvah bodo morali pač skrbneje izbrati odbornike, kot smo jih doslej! V Beli cerkvi na primer je odbornik prepustil branje in tolmačenje gladiava za zbor župniku! Ta je opravil vse v redu in pošteno, pa vendar, zakaj le so volivci volili odbornika? Bili so tudi primeri, da so odborniki (na vasi) polkušali prevalliti breme vodenja zborna na uslužbenca občine, ki je bil slučajno prisoten le za morebitno tehnično pomoč! Tudi to ni prav. Sestav odbornikov ljudskega odbora ni najboljši za takšne zbere volivcev, kot so bili zadnji, preveriti na smo, da bodo prihodnji še boljši.

Volivci so se zdramili, tega pa smo lahko vsi samo veselili

mo sami in zato ne potrebujemo nikogar »zgoraj«, ki bi to delal namesto nas! Oblast, ki jo imamo, pa je treba izvrševati v praksi in ne o njej samo govoriti. Žal je še dostikrat tako, da se človek potegne rad za neko stvar šele takrat, ko gre za njegovo skrb. Tu je vloga Socialistične zveze, da pomaga državljanu pri izvrševanju njegovih državljskih dolžnosti, da pride pri tem do izraza.

Krajevni odbor je samouprava ljudi, ne pa majhna komunla

Zato je konferenca pravilno podčrtala, je nadaljevala Vid. Tomšičeva, vloga krajevnih odborov in stanovanjskih skupnosti kot najvažnejši problem v bodočem funkcioniranju komunne. Komunna odloča o proizvodnji in potrošnji, krajevni odbor pa ni majhna komunla! Krajevni odbor je samouprava

ljudi v njihovih dnevnih življenjskih vprašanjih (kot so vodovod, kanalizacija, ceste, škoda za stare in onemogel in podob.). S tem v zvezi seveda raste vloga zborna volivcev kot zveze med komunno in volivci. Tu, na zboru volivcev, državljani direktno sodeluje s komunno. Krajevni odbor nima nobene pravice do skladov, ki jih ima komunna. Le če ima konkretne programe, mu komunna pri tem lahko pomaga. Zato krajevni odbor ni organ oblasti. To je skupnost in dnevni vprašanji. Nasprotno pa mora volivec na zboru volivcev soodločati: take zbere moramo zato skrbneje negovati. Tudi tu ima SZDL veliko vlogo, da pomaga pri vzgoji aktivnih državljanov, da bodo hoteli biti odločilni čimtelji, ko gre za probleme komunne. Ljudi je treba torej navaditi, da bodo aktivni v svojem upravljanju občine. Krajevni urad kot ekspertura občinskega ljudskega odbora pa mora biti spet tak, da bo ljudem res v korist in pomoč.

Tako gledanje in sodelovanje pa ustvarja tudi nove, tovarške odnose med ljudmi. Prav v tem, v gojitvi socialističnih odnosov med ljudmi, bo morala Socialistična zveza še več narediti.

Tovarišica Vida Tomšičeva je zaključila svoj prispevek v razpravi z besedami: »Zdi se mi, da vaša občina zaradi teh novih materialnih možnosti že stopa med tiste razvitejše občine v Sloveniji, kjer naj se kmalu pokažejo še večji uspehi tudi v teh novih človeških odnosih. Na drugi konferenci SZDL bomo tudi o tem verjetno že lahko več govorili.»

Na konferenci so izvolili nov 33-članski občinski odbor SZDL in 8 delegatov za kongres SZDL Slovenije.

Marsikaj novega

DELOVNI KOLEKTIV ZDRAVSTVENEGA ZAVODA: POSLEJ SAMOUPRAVLJAVECI

2. Povsem novo vlogo bo imel po novih predpisih delovni kolektiv. Ta bo postal iz pasivnega izvrševalca strokovnih in upravnih nalog v zavodu — samoupravljavec zavoda in bo volil upravni odbor. Delovni kolektiv bo močno zainteresiran na uspehu dela zavoda, na gospodarjenju, na kvaliteti dela, na sklepanju pogodb zavoda, na cenah storitev in podobno, ker bo od vsega tega odvisen osebni dohodek članov kolektiva.

Vodstvo zavoda (svet zavoda, upravni odbor) bo moralo, preden bo dokončno odločilo, dobiti od delovnega kolektiva njegovo mnenje o vseh stvareh, ki imajo pomen za ves kolektiv (pravila, pravilnik o delovnih razmerjih in osebnih dohodkih itd.). Člani delovnega kolektiva bodo lahko dajali vodstvu predloge za zboljšanje dela in organizacije dela v zavodu in bodo upravičeni tudi zahtevati pojasnila, kaj je vodstvo zavoda na take predloge sklenilo.

Zdravstveni delavci bodo imeli še nekatere posebne pravice in seveda tudi dolžnosti v zavodu. Pri strokovnem delu bodo samostojni in neodvisni, za svoje delo odgovarjajo zavodu in njegovim organom, njihovo delo je podvrženo posebnemu strokovnemu nadzorstvu, večje jih načela etike zdravstvenega oseba in poklicna tajnost, zavezanost so strokovno izpopolnjevanje se ter prenašati svoje izkušnje na druge; vsakomur morajo nuditi prvo pomoč. Vodstvo zavoda ne bo smelo ovirati zdravstvenih delavcev in drugih članov delovnega kolektiva v njihovi volji po višji usposobljenosti.

NOV ODNOS DO ZDRAVSTVENIH DELAVCEV

3. Zdravstveni delavci bodo spremenili svoj status v tem smislu, da ne bodo več obravnavani kot ostali javni uslužbeni, ampak bodo veljali zunje posebni predpisi o delovnih razmerjih. Njihovo delovno razmerje bo sponelo na pogodbi z zdravstvenim zavodom, osebni dohodek pa bo odvisen od njihove izobrazbe, delovnega mesta, kvalitete in obsega dela in na mestih, kjer se da učinek dela meriti, tudi od učinka dela. Minimalni osebni dohodek jim bo določen z vseživim predpisom, ostali dohodki pa bodo odvisni od uspeha dela zavoda. S pravilnikom o delovnih razmerjih in o osebnih dohodkih, ki bo sprejet po podobnem postopku kot tarifni pravilnik v podjetjih, bo določen način in višina nagajevanja zdravstvenih delavcev.

Kaj več o zdravstvenih delavcih danes še ni mogoče reči, ker je to temeljna zvezna zakonodaja in je napovedanih veliko izvršilnih predpisov, ki bodo dokončno uredili status, delovna razmerja, pravice in dolžnosti zdravstvenih delavcev.

SAMOSTOJNOST V FINANCAH

4. Glede finansiranja zdravstvenih storitev določa zvezni zakon popolno samostojnost zdravstvenih zavodov (kurativnih in preventivnih). Za svoje storitve bodo zdravstveni zavodi prejimali plačila, kot jih bodo dogovorili s plačniki, bodisi v obliki pavšala ali po individualnih cenah. Plačniki zdravstvenih storitev bodo predvsem fondi zdravstvenega zavarovanja (socialno zavarovanje) politično teritorialne enote, gospodarske in druge organizacije. Od ostvarjenega celotnega dohodka zdravstvenega zavoda se bodo izločili največ materialni stroški in amortizacija, ostanek pa se kot dohodek (čisti) razporedi na osebne dohodke in na fond, kot jih imajo gospodarske organizacije (fond osnovnih sredstev, fond obratnih sredstev, rezervni fond in fond skupne porabe).

V ROKAH OBČINE: VSA SKRBA ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO DRŽAVLJANOV

5. Po novih predpisih je zaupana občini vsa skrb za zdravstveno varstvo državljanov. Občina bo morala poskrbeti ne samo za osnovno zdravstveno varstvo državljanov, ampak za vse vrste zdravstvene pomoči, zlasti in posebno v specialno zdravstveno pomoč, za pomoč na bolnikovem domu, za zdravljenje v bolnici, za zobozdravstveno pomoč, za celotno zdravstveno varstvo žena, otrok in mladine, za celotno preventivno zdravstveno varstvo in preprečevanje nalezljivih bolezni (nadzor živil, pitne vode, bacilnocev, asana-cije, higiena na javnih krajih), za prevoz bolnikov, za preskrbo z zdravili, za organizacijo mlilškoopredelniške službe in Skratka, vsa skrb za zdrave ljudi in za preventivno varstvo v komunalni skupnosti le v rokah občine.

(Konec prihodnjih)

Izdelujemo kvalitetno žensko perilo in se pripravljamo potrošnikom za nakup

TOVARNA P. P. T. METLIKA

Začela se je kalvarija našega življenja na Rabu. Mnogi izmed tisočev internirancev so za vedno ostali tam. Niso slutili, kako se bo usoda neusmiljeno poigrala z njihovim življenjem.

V tisti julijski vročini nihče ni mislil na mrzlo zimo. Bili smo trdno prepričani, da bomo le nekaj tednov, morda mesec, pa bo konec vojne in se bomo vrnili. Pa smo se bridko vračunali. Čeprav so nam v taborišču dan za dnem zatrjevali, da pojdemo kmalu domov, smo se bili njihovih tolažb že navadili in so zgrabile za nas vsak pomen.

Kljub domotožju in skrbi za dom in družino smo se nekega le udali v usodo. Bila je silna vročina, taborišče na odprtem prostoru na njivi, brez vsake sence, nikjer nobenega drevesa, le stražni stolpi so štirili v zrak, iz njih pa je včasih odklenil klic stražarjev in odmeval od nizkih grčev okrog taborišča. Le proti morju je bila ozka zaseka, na kateri so samevale borne njivice.

Taborišče, pripravljeno za 14.000 ljudi, so sprva tvorili samo vojaški šotari; bilo jih je okrog tisoč, zato so ga morali podaljševati z lesenimi barakami, ki so bile vsekakor nekoliko boljše kakor navadni šotari. Najhuje je bilo v šotarih deževne jesenske in zimske dni in kadar je pihala burja. Dokler je imel človek v sebi še kaj rezervnih moči z doma, je še šlo, ko pa je telo zaradi lakote shiralo, ni bilo več tako odporno. Za zdravega človeka je za naše polje tisto sploh ni bil mrz ali zima, toda za izčrpane in sestradane ljudi je bilo dovolj in marsikateri je omagal.

Bili smo stlačeni v šotore, le s pestjo stare, že skoraj zmlete slame pod sabo. Slamo so kot neuporabno privlekli iz različnih vojašnic, bila je polna usi in bolh. Pokrivali smo se s starimi, strganimi vojaškimi odejami, marsikateri ni bil niti zadostno oblečen, saj so nas pobrali poleti, ko je bil vsak le lahno oblečen. Lakota, mrz, burja in golazen so izčrpali naše ljudi in začeli so umirati.

Toda najhuje je bilo v poletnem času, ko nam niso privoščili niti pitne vode. Od neznanke žejne smo kakor ometični tavali po žgočem soncu.

Nemara najhuje, kar nam je ubijalo pogum in smisel za življenje, je bilo to, da več mesecev, vse do konca oktobra ali začetka novembra, nismo imeli nobenega stika z ostalim svetom, bili smo kot brodolomci na kakem zapuščenem otoku; nikjer nobene pisane slovenske besede, ne radia, ne časopisov... ne knjig... ne novic od doma; sploh nismo vedeli, ali dom še stoji, kaj je z družino, je še živa ali ne.

Vse to nam je ubilo slednjjo voljo in smisel za življenje, duševno strit in telesno izčrpani smo videli pred seboj le grob. Opustili smo slednje upanje, da bi še kdaj videli svoj dom, domače, starše, ženo in otroke; polasčal se nas je obup. Mnogi so se vdali usodi, pozno v noč je bilo slišati obupne molitve.

Nekateri z bolj trdo kožo smo škripali z zobmi in v duhu mli okupatorja, prepričani, da bo doživel poraz in zlom, in nam je bila edina skrb in misel, ki je izzorila v neizprosno željo: živeti, vztrajati, ne se vdajati obupu.

Vsi, ki smo vedeli za okupatorjeve načrte, smo bili prepričani, da nas ne more rešiti ne molitve, ne škripanje z zobmi, rešeni bomo le, kadar bo zlomljena moč okupatorja. Ze pred leti, ko je klučkasti križ začel svoj prvi pohod na Avstrijo, je Hitler v svoji knjigi »Hitler govori« zapisal, »da je to golazen treba z vsemi silami zatreti«, namreč Slovence. Ko sem to knjigo bral, sem videl, koliko nam bje ura. Mussolini pa je v svojem govoru pred armadnim zborom v Gorici 31. julija 1942 izjavil o nas Slovencih: »To ljudstvo nas ne bo nikoli ljubilo, torej popolna izpraznitev pokrajine. Kamor boste prišli, spravite izpod nog vse prebivalstvo, naj vam ne bo mar trpljenje prebivalstva. V polni meri je treba uporabiti vsjo okrutnost... Če bo treba, bomo tudi rabljili...«

2. avgusta 1942 so na sestanku v Kočevju, ki ga je imel general Robotti s svojimi podrejenimi komandanti iz Ljubljanske pokrajine, podrobno pogovorili o tem. Robotti je rekel: »Nastaja novo obdobje, ki naj pokaže ljudem, da smo Italijani pogumni možje! No, njihov pogum nam je dobro znan, najbolj pa našim ženam in dekletom, ko so jih z burkami ali pa z vilami nagnale, ko so se hinili okrog njih. Svojo moč so lahko znašali le nad ubogimi interniranci, prestrašenimi okostnjaki v taborišču, obdanem z bodečo žico, nad ujetimi partizani pa nad starši in otroki.«

V zasmeh svoji tako povelječavi dvatisočletni kulturi so nam delili v taborišču nekaj časopisov, pisani v popačenih slovensčini, namenjen otrokom, nekako slikanico za učenje v prvem razredu ljudske šole. Razumljivo, da nam s tem ni bilo nič pomagano, le srd do njih se nam je še povečal.

Po sporazumu s civilnimi oblastmi in v višjem klerom so v jeseni 1942 začeli v taborišču paberkovati za odpust v domovino pod pogojem, da izpuščeni doma vstopijo v enote domobranskih križarjev. Marsikdo je z upanjem, da si reši golo življenje, pristal na te pogoje, a v srcu je mislil drugače, stiskal je pesti, češ: »Da le pridem v svobodo vam bom že dal čutili svojo pest!« Seveda so vse prošnje in predloge prešetali doma na odločilnih mestih in jih večina zavrnili. Tako je raja v taborišču živovarila dalje.

Ze meseca julija, ko se je začelo napolnjevati taborišče, so za nas napravili tudi dovolj prostorno pokopališče na nasprotni strani grča. Ob morju so obzidali s kamenjem veliko njivo, pripravljeno, da sprejme vase vsa to veliko množico trpinov.

Kmalu je sprejela prve stanovalce v svoje hladno okrilje. Ko so nastopili hladni pozni jesenski dnevi in je bilo vedno več mrljav, je v taborišču v eni izmed barak okupator uredil delavnico za izdelavo kras. Preprosta delavnica, žaga, bradva, kladivo, en oblič, nekaj žebeljev in krsta iz surovini desk je bila kmalu narejena. To delo so opravljali sprva najeti delavci, ko pa je bila sila velika, ker je smrt kosila na levo in desno so morali pomagati tudi interniranci.

UČIMO SE NA IZKUŠNJA H NOB

upoštevajmo pa tudi nove dosežke znanosti — Obračun dveh let dela organizacije Združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev novomeškega okraja

V nedeljo, 22. januarja, so se v Novem mestu zbrali delegati za občni zbor okrajnega odbora Združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev. Razen delegatov se je zboru udeležilo in je sodelovalo v razpravi več gostov: podpredsednik glavnega odbora ZROP LRS generalmajor Jaka Avšič, predsednik okrajnega ljudskega odbora Novo mesto Niko Belopavlovič, predsednik okrajnega odbora SZDL Viktor Zupančič in drugi. Običnega zboru se je udeležilo 68 delegatov od skupno 76. Poročilo o dosežanih rezultatih dela okrajnega odbora ZROP je podal dosedanji predsednik Vinko Vitkovič.

Poročilo ugotavlja, da je 91 odstotkov rezervnih oficirjev in podoficirjev vključenih v ZROP. V okraju je okoli 50 osnovnih organizacij. Nita en občinski odbor ZROP nima svojih prostorov, dotacije pa so dobivali malenkostne (od 20.000 do 85.000 din), dva občinska odbora ZROP (Metlika in Sevnica) pa celo nič. Okrajni odbor ZROP je organiziral 258 predavanj, 27 seminarjev in izvedel tekmovanje v streljanju. Razen velikih uspehov, ki jih je organizacija dosegla pri svojem delu in pri vzgoji članstva pa so bile seveda tudi pomanjklivosti. Nekateri odbori so bili kot celota nedelavni — delala sta le predsednik in tajnik. Pri drugih je bila šibka točka izvajanje strokovnega programa. Spet nekje so sicer delali, poročili o delu pa okrajnemu odboru ZROP niso dostavljali itd.

V zadnjih dveh letih je bilo odlikovanih za delo pri izvenarmadni vzgoji 19 rezervnih oficirjev in podoficirjev. Med občanmi je pokazala za organizacijo ZROP največ razumevanja občina Videm-Krško, ki je dala organizaciji največji finančni in ostalo podporo, zato je ta občinska organizacija med najboljšimi v okraju.

V razpravi je sodelovalo več delegatov in gostov, ki so govorili o vseh problemih organizacije. Podpredsednik GO ZROP generalmajor Jaka Avšič je govoril največ o vzgoji rezervnih oficirjev in podoficirjev ter med ostalimi poudaril, da naj bi starejši rezervni oficirji prenašali izkušnje iz minule vojne na mlajše oficirje, ki so prišli iz šol po vojni. Dalje je poudaril, da je treba pri vzgoji rezervnih oficirjev upoštevati ne samo izkušnje iz NOB, temveč te izkušnje prilagajati

ti napredku znanosti, tehnike novim izumom, skratka vsemu, kar prispeva moderna znanost za vojskovanje. »Seveda« je poudaril tovariš Avšič, »se mi ne pripravljamo na napad. Najbolj srečni bi bili, ko bi prišlo čimprej do razorožitve, vendar moramo biti pripravljani, da bomo, če bo treba, sposobni braniti našo svobodo.« Strokovi predavanja za člane ZROP naj bodo taka, da bodo poslušalce zainteresirala. Zato naj bi se posluževali filmov, epidijskopov in različnih drugih modernih ter priložnih učil. Seveda pa je najbolje izpeljati določene vaje kar na terenu.

Za prostore ne bomo več prosili!

Občinska konferenca mladine v Novem mestu je ugotovila vse večjo aktivnost mladih, ki se hočejo na vsak način z delom uveljaviti v družbenem upravljanju — Vzgoja mladine je naloga vse družbe, ne le mladinskih organizacij! — Pestro delo mladinskega kluba — »Prostore smo pripravljili tudi sami postaviti!«

Odlično pripravljena nedeljska konferenca delegatov LMS iz novomeške občine je potrdila, kako pomembna činitelj v gradnji socialistične družbe in izpolnjevanju gospodarskih nalog je postala naša mladina. V preteklem letu je bilo v organih upravljanja že 16 odstotkov mladincev in mladnic. Naša naloga je, je poudaril tovariš Lado Saje, da mladino v se večji meri vključimo v organe družbenega upravljanja. Prizni so izgovorili, da mladina nima izkušenj, saj se je pokazalo, kako uspešno so prav mladinci izpolnili naloge, ki so jim bile zaupane. Več nalog ko bodo dobili, bolj bodo izkušeni. Vzgoja mladine pa ni samo naloga mladinske organizacije, ampak v veliki meri stvar kolektiva, sindikata, profesorjev, vodstva za drugo ipd., skratka ljudi, s katerimi je mladinec ali mladinka v stalinem stiku.

Sekretar komiteta tovariš France Sladič je poročal o akcijah in organizacijskem delu mladine v občini: zvezne, republiške in lokalne brigade, komunalna dela, žet bistrava, mladinski klub, študentska mladost, politična šola in še in še. Stevilni diskusanti so nato opisali posamezne probleme aktivov po podjetjih, na vasi in v šolah. Odprto so govorili o nerazumevanju posameznikov za težave mladine in jih pohvalili pomoč tistim, ki se zavajajo, da je mladina bodoča upravljavec podjetij in zainteresirani sodelavec pri izboljšanju življenjskih pogojev.

Mladinski klub je našel možnost sodelovanja s taborniki in z Lileterarnim klubom. Z Društvom prijateljev mladine, ki mu naj bi bila skrb za mladino tudi izven občine, sodelavci pri izpolnjevanju volenega spreveda dedka Mrzava, pa zaradi nerazumevanja tovarišev pri DPM niso uspeli navezati stikov.

Precej težav je bilo pri organiziranju družbenega življenja plesni odbor pa je stvari konkretno z vodstvi šol je usodno rešil. Problem je znova pokazal pomanjkljivost, ki je v Novem mestu klub skoraj desetletnemu fraziranju nismo uspeli rešiti: mladinci se danes nimajo ustreznih prostorov za družbeno življenje, za sestanke, predavanja in druge oblike udeleževanja. Šola Mladinskega kluba postaja že pretesna, pa je klub kmalu začel dobro delati. Zato so delegati s priporočanjem poudarili predlog predstavnika taborniške organizacije, da naj se reševanja tega problema skupno lotijo vsa društva, ki vključujejo mladino. Sklenili so se letos pričeti z gradnjo Mladinskega centra v Novem mestu. Za življenjski prostor ne bodo več projektirali okrog gluhih ulic — sklenili so si sami zgraditi primerno streho!

Konferenca je izvolila nov občinski komitee in delegate za okrajno konferenco. Komitee je poveljal za obe kandidaturi listi, ko povedal, da predstavniki študentske mladine še vedno niso uredili poti v občinski komitee. Ta pomanjkljivost se prav gotovo kaže tudi v delu študentskega aktivna, saj edino iz te skupine, ki ima tudi vrsto problemov.

Predavanje v Kostanjevici

Na kulturni praznik slovenskega naroda, 8. februarja, bo v Kostanjevici predavanje pod naslovom »Kulturni pomen Kostanjevici v preteklosti in prihodnosti«. Predavala bosta prof. dr. Emilijan CEVC in umetnostni zgodovinar Drago KOMELJ. Predavanje bodo spremljali barvni diafilmi, na koncu pa bo občinstvu prvič predvajan film »Vlaki vozijo mimo«, za katerega je bilo nekaj kadrov posnetih tudi v Kostanjevici. Vstopnine ne bo. Prebivalstvo vabimo k številni udeležbi.

Mladi v Sevnici

Občinsko vodstvo LMS v Sevnici se je prejšnji teden sestalo na svoji prvi seji, na kateri so konstituirali nov sekretariat in volili vodstvo komiteja. Razen tega so pregledali sklepe občinske konference, jih izpopolnili in jih pripravili za praktično realizacijo. Odlučili so se da se bo njihovo delo v bodoče odvijalo v komitajih, kot so: komisija za idejno-vzgojno delo in izobraževanje, za društveno dejavnost, družbeno in delavsko upravljanje, organizacijsko-kadrovska vprašanja, tisk in propagando ter za delovne akcije.

Za predsednico so izvolili Dragico Volčanšek, Stanka Vovka za sekretarja in Danico Dolinšek za blaginjakarico. Šd.

Večerna mladinska politična šola je končala delo

Trimesečna večerna mladinska politična šola v Novem mestu je pred dnevi končala delo. Po zaključnem ciklusu predavanj je znanje tečajnikov ocenjevala posebna komisija, ki jo je vodil tovar. Ema Musarjeva. Komisija je z znanjem slušateljev bila zelo zadovoljna in je tako 20 slušateljev z uspehom absolviralo šolo. Mladinci bodo pridobilo znanje s pridom uporabili pri delu v mladinski organizaciji, seveda bo pa precej koristilo tudi njihovi ekonomskodružbeni razgledanosti. Slušatelji so po končanem predavanju izrazili željo, da bi se večkrat sešli in bi diskutirali o raznih vprašanjih. To jim bo vsekakor omogočil mladinski klub.

Uspel seminar v Metliki

Občinska ljudska univerza je v lanskem letu dosegla pomembne uspehe v izobraževanju ljudi. Poleg različnih seminarjev je imela čes 70 predavanj z vseh področij. Na predavanjih je poslušalo 4.500 ljudi. Upravnik ljudske univerze tovar. Ivana ZELETA smo povprašali, kako je uspel seminar ki so ga organizirali prejšnji teden. — Tako dobro natančno odlični! To je bil seminar za delavske svete, upravne odbore in sindikalna vodstva. Program je bil obsežen — 8 predavanj v dveh dneh. Naj navedem samo nekaj tem: o delavskem in družbenem samoupravljanju, o delitvi dohodka, o kadrovski politiki, o podjetju, o vlogi sindikatov, o petletnem planu. Udeleženci, ki jih je bilo 88, so v zaključnem razgovoru izrazili posebno zadovoljstvo s programom in predavanji. Rekli so, da jim je bil ta seminar vsekakor potreben. Samo prej bi moral biti. Nekatera od predavanj ki so bila na seminarju, bodo imeli za delovne kolektive. — In v nobi načrti! — Teh je veliko. Najprej seminar za politična vodstva, za šolske odbore, za združne svete itd. Več ciklusov predavanj iz zdravstva, kmetijstva, šolstva imamo v programu. Ljudska univerza v Metliki je uspešno začela z delom že za četrto leta in bo do konca sezone obsežni program, ki si ga je zastavila, izpolnila. —ek

Lovska sreča

Člani lovskih družin iz Mokrca so pred dnevi organizirali pohod na divje prašiče. V gozdu nad Ponikvami so psi zasledili več ščetinarjev, ki so se umikali proti lovski zasedi. Srečni strellec Jože Kalin, gostilničar iz Bregane, je z enim strelom ubil kar dve »muhi«. Ugotovili so namreč, da je strel hkrati podrl 60 kg težkega samca in samico, ki je tehtala 50 kg. Srečnemu lovcu čestitamo!

Zaključili so dva seminarja

Seminarji za vodstva sekcij mladih zadrudnikov oz. vodstev klubov mladih proizvajalcev v gospodarskih organizacijah sta med mladino vedno precejšnje zanimanje. To nam zgornje kažejo tudi številke, ki govorijo, da se je v določeni domovi v šmihle hi prvega udeležilo 14, drugega pa 27 slušateljev. Seminar je dal odgovor na stvelina vprašanj, ki jih srečujemo v praksi, praktičen odgovor pa dobljo mladinci in s tem podjetju, kjer bodo delali v tej važi veli mladinske organizacije. Pred organizatorji je naloga spremljati še nadalje delo teh mladincev, kajti le s sistematičnim delom bo dosežen zaželeni efekt. SEMINARJA STA ZGOVORENA DOKAZ, DA SE MORA MLADIM LJUDI NUJITI MOŽNOSTI IZOBRAŽEVANJA. KAJTI NA TA NAČIN BO UČINEK NJIHOVEGA DELA VEČJI IN SAMI BODO IMELI VEČJE ZADOLŽENOSTI, KO BODO VIDELI BOLJŠE REZULTATE SVOJEGA TRUDA. MLADINCI MORAMO NEKAK NUDITI, POTEM LAHKO TUDI ZAHTEVAMO OD NJE...

—Anno Domini MDLXXXV. V imenu Boga Očeta, Sina in svetega Duha! Te dni sem jaz, Jošt Tolmajnar, po božji milosti in po milosti visokorodnega gospoda, gospoda Rupprehta, škofa brižinskega, grofa v Palaciji... grajski pisar ravno tu na Visokem, sklenil, da si snubim čislano devico za ženo in za zakon, sklenjen po zapovedbah naše svetle matere katoliške cerkve. Sklenil sem, da zapšem, kar se je mojemu življenju pripetilo v tistih časih. Bogu naj je v področje in meni v tolažbo na stara leta. Kar je zapisano, ostane, beseda sama pa odleti kakor ptica, ki je danes na grajski stehi, jutri pa bog ve kje tam doli, kjer je turški sultan hud gospodar svojim podložnikom. Osedlal bom konja in v Dobje pojazdim. Tam živi devica, ki se je priklopila mojemu srcu. Naj pride pod streho moje hiše, da bo v veselje duši moji. Bogu bodi čast, da mi je dodelil zdravo roko in čisto pamet, da mi je dal hoditi po potih, njemu povsčnih. To, kar je bilo zapisano, služi mu naj v slavo, ker slabega ni vmes in ne greha. Tisti, ki je to zapisal, bil je Jošt Tolmajnar, hlapec gospoda svojega.

drgnil svojo kosmato kožo ob stare hraste, in vitke košute so kakor puščice švigale po gosti šumi. V tej divji samoti je stala torej kmetška hiša, zložena od velikih hlodov in pokrita s slamo, kakor se vidi še danes na Loškem pogorju. Ko se pričena naša povest, tesala sta pred hišo hlapec smrekov tram, ki naj bi se porabil nekeje v gospodarstvu. Sonce je obsevalo vsjo dolino in tu in tam je sapa zavela, da se je zibal rumeno žito, ki je v klasju stalo po njivah. »Ze spet je ta vrag tu!« izpregovoril je hlapec Peter in z roko pokazal proti polju. Tovariš je obrnil pogled na mesto, kamor je pokazal. Ondi pod holmom je mirno in ponosno stopil iz bukovja na plan velikanski jelen in mogočno rogovje se mu je dvigalo nad glavo kakor kosata veja. Obstajel je pri rumeni pšenici, ozrl se ponosno sem ter tja, potem položil rogovje po hrstu in po bliskovito šinil med bogatim žitom proti vodi. Hipno je bil na drugi strani, kjer je izginil v zelenem logu. —Ravno po naši pšenici ti primreza vsak dan ta hudri! —Tam pri vodi bi ga čakal,« zajeci se hlapec Miha, »za grmom bi ga lahko počakal in sulico mu zasadil v vamp, da bi nikdar več ne tlačil rumenega žita! —Kaj ti pomaga,« odgovori Peter, »pridejo loški biriči in prepote te na klopi ali te pa še izpostavijo na odru, da se bo srarmoval, kakor bi bil umoril rodno mater! —Teh loških biričev in hudčev je pa res preveč! Glej ga, tu zopet jezdaril eden! Pravijo, ko nova vera v moč pride, da bo bolj! —Kaj bo bolj!« zasmjeje se Peter. »Loški škof ne bo nikdar kruha stradal, in vsak jelen bo njegov v naših gozdih, naj je papež v Rimu ali pa Knafelj naš gospodar. —Tu je loški pisar, ki nas pri desetini odira in povsod. —Ko bi bila noč, zadel bi mu že kamen v trebuh, sedaj je pa čas, da snameš sabo.

Vetiki pesnik in svobodomislec

Prešeren je bil prepričan in dosleden svobodomislec in nasprotnik meternichovskega ter sploh vsakega reakcionarnega fevdalnega absolutizma. Niti v enem svojem stihu in niti z eno prigodno pesmijo ni Prešeren nikoli dal absolutističnemu režimu in družbeni reakciji najmanjše politične koncesije. Nič mu ni bilo zoprneje kakor konservativni slovenski in ilirski pesnikovalci s svojimi odami Avstriji, slabomumemu cesarju Ferdinandu in njegovim ministrom. Ost njegovih pesmi in marsičesa, kar je objavljala Čbelica, je pri ljubljanskih mračnjakih zbujalo strah pred posledicami, kakršne je »na Francoskem povzročila Voltairova satira«

(Boris Zihlerl: France Prešeren, pesnik in mislec)

Ran mojih bo spomin in tvoje hvale glasil Slovincem se prihodnje čase, ko mi na zgodnjem grobu mah porase, v njem zdanje bodo bolečine spale.

Prevzetne kakor ti, dekleta zale, ko bodo slišale teh pesmi glase, srca železne djale proč opase, zvesto ljubezen bodo bolj spoštvala.

Vremena bodo Kranjcem se zjasnile, jim miljši zvezde kakor zdaj sijale, jim pesmi bolj sloveče se glasile:

vendar te bodo morebit ostale med njimi, ker njih poezije mile iz srca svoje so kali pognale.

Tako je »Lovec« v osmrtnici (1862) imenovali pisatelja Friderika Gagera. Gager je opozovalce Gorjancev in življenja v njih vendar ga bolj malo poznamo, ker je pisal dela v nemščini.

Friderik Gager se je rodil leta 1833 na gradu Mokrice. Gimnazijo je študiral v Celju, univerzo na Dunaju. Potem je živel na Mokricah, lovil po Gorjanjih se literarno izobraževal in spremljal dogajanje v svetu ter osem let urejal najstarejši avstrijski lovski časopis. Njegovo časno literarno ustvarjanje je postajalo intenzivno po prvi svetovni vojni. Tedaj je nemirno potoval po Evropi in Ameriki, razmišljal o življenju in iskal naraven, nepopačen in pravično urejen svet. Utrujen in razočaran nad kulturo in civilizacijo se je ustavil v Geisenbergu na Nijem Avstrijskem, kjer je jeseni 1947 umrl.

Gager je opisovalce severovzhodnega predela Gorjancev, krajev med dolino Krke, Savo in Bregano. Njegovi junaki so kmetje, gozdarji, lovci in plemiči — ljudje, ki žive v naravi in z naravo v patriarhalno urejenem svetu. V romanu Cesta je hotel pisatelj prikazati, kakšne spremembe je prinesel gradjev cest v gozdove in zselike okoli Mokrice, Bregane in Štodičarja. V obeh smertih se zbirajo tihotapci, prekupovalci, divji lovci in vsakovrstni ljudje z vseh vetrov, ki delajo pri novi cesti. Prečkana krmarija je vsem ustredni in zma pridobiti tudi otročine, ki verjamejo, da se ta okrog ne godi nič takega, kar bi bilo navzkriž s postavo. Res, vrniti ženska je ta Hrovaniška, a se na kraju le pokori za svoje soperarje. Pove je gojufala, moza varala iz deklet nepravišala vlačuge in celo kri se drži njenih

roki. Novi tuji ljudje, ki jih je v te kraje privedla cesta, so ji dali pričočnost za vsa ta hudodelstva. V nasprotju s tem neobčnim in zgorenim življenjem je pisatelj opozoril na veličastno urejenost narave, lepoto gozdov in zivljenja v njih.

Naslednja knjiga Ljudstvo pa izkazuje drugo komponento Gagerovega pisateljevanja. Gager ni samo ljubitelj narave in lovec, ampak tudi ljubitelj malega človeka, katerega življenje je povsem spojeno z naravo. Gager je v svojih delih začetnik »pomiselnih in razširjenih«. Rad ima malega človeka in njegovo skromno življenje. Z občutkom prisluhne njegovim vsakodnevnim skrbenim izjavam in pa majhnim, drobnim lepotam. Ta mali naravni človek je našemu vsvetu še posebno pri srcu kot nosilec tradicije in starega patriarhalnega življenja. Gageru je praznični pri duši ob pogledu na snažno srčajo iz grobe domače preje, na cel sprovd ljudstva v takih oblačilih, ki se v soperici potnega dne pomika na sejem ali na proženje. Take množične scene je znal mojstrsko opisati, vestnost opazovanja pa kaže na njegov etnografski čul. Z obeh vidikov (širinega in etnografskega) je v delu Ljudstvo klasično opisano

Gostovanje v Vidmu-Krškem

Prosvetno društvo »Lojze Košak« iz Kostanjevce bo v petek, 3. februarja, ob 19.30 gostovalo v Vidmu-Krškem z Benellijevo poemo »Ljubezen kraljev«. Vabimo občinstvo k številni udeležbi.

S Talijo po okraju

(Nadaljevanje in konec)

Pozno ponoči smo prišli v Trebnje, kjer je ves ansambel našel prijeten dom v gostinah pri Springerjevih in Germovskivih.

V Suho krajino

Zadnjega novembra smo krenili na pot. Nekaj časa ob Temenici, ob znameniti avtomobilski cesti, pri Pljuskah pa na levo v Malo vas, ob kraških globatah in obronkih ter predstajah kočevskih host. Če je kaka pot na Dolenjskem lepa, je lepa ob Pljuski do Žužemberka. Cesta se vije med njivami, ki so že utesnjene, kajti tod postaja zemlja dragocenejša, zaradi kraških tal bolj utesnjen med kamenje in zato bolj trmasta kakor drugod. Potem gre med gozdovi, med bujnim smrekovimi nasadi, dokler se ne prevesi v dolino Krke, ob kateri se dviga starodavni Žužemberk.

Dvorana je bila pripravljena, za kar sta poskrbela tovariš Vute in tovarišica Mlakarjeva. Tehniki so kar hitro pripravili sceno, umetniški zbor pa je šel na ogled po Žužemberku. Bil je razkošno lep dan, poln značilne jesenske svetlobe. Krka je narasla in zato ni bilo moč goče videti prelepih slapov, grad pa smo si ogledali in bližnjo okolico tudi. Domačini so nam razložili svoje načrte, zakaj Žužemberk močno spreminja lice in gre s krepkimi koraki naprej. V gradu bo restavracija, muzejska zbirka, kraj sam je sredi največjega dela za vodovod. Toda vojni sledovi so še, se podirte in požgane hiše. Nekdo se je spomnil Jurčiča in imenoval pripovedko o zakrpani Višnji gori in raztrganem Žužemberku. Takrat so Žužemberčani ugnali Višnjane, ki so jim poslali lončen pisler, da bi ga v Žužemberku zašili. Žužemberčani so ga vrnilji z naročilom, naj ga obrnejo, potem ga bodo pa že zašili. Vojna pa je Žužemberk preveč raztrgala, da bi se mogel tako hitro popraviti. Tudi sami ne zmorejo vsega, zato bo še naprej potrebna pomoč vse družbe!

»Program prati« Bimbo i Mukica...

Ko smo stopali po ulicah Žužemberka, smo povsod videli velike plakate, ki so vabili na cirkuško predstavo. Ugotovili smo, da je bil za praznike še nekdo na krožni turneji, kajti dan kasneje smo videli take plakate tudi v ostalih krajih doline Krke. Napisali so bili kar interesantni. Takole se je bral: »PAZNA, PAZNA PROGRAM PRATI BIMBO I MUKICA! U Kinodvorani Žužemberk za 29«

Zanimal nas je odnos do takih »umetnikov«, pa smo sem in tja koga vprašali, kako je bilo, ko sta Bimbo in Mukica »gutala sijalice« itd. Povedali so, da so ljudje odhajali s »predstave«, da niso mogli prnesti celega spreda itd. Prav iz tega gotovo odseva narodovo duhovno zdravje. Zal nam je bilo samo to, da so ti prireditelji prav za praznike vdrlji v Suho krajino s svojim Bimbom.

Po predstavi smo se hitro poslovlili od lepega Žužemberka in njegovih prebivalcev, kajti ob osmih zvečer je bila predstava že v Dolejskih Toplicah. Pot je bila lepa, večer se je gostil v temo, ko smo drsli z avtobusom ob Krki.

Poslušaj za kulturni turizem

V Dolenjskih Toplicah smo se najprej ogledali pri direktorju zdravilišča. Prijazno nas je sprejel, nam pripravil prenočišča, naročil strelnemu osebuju, da so nam hitro postregli, po predstavi pa nam je omogočil kopalnice, za kar so mu bili člani gledališča še posebej hvaležni.

Tovariš Drago Gregorc, ki se je v vsem silami zavezal za prireditve, je že tudi vse poskrbel. Dvorana je bila lepo pripravljena in garderobe tople. Zvečer je izvajalce pozdravila polna dvorana in kakor povsod, je tudi tu bil na koncu lep pozdrav, združen z iskreno zahvalo za obisk. Tovarišica Teja Bajc je po predstavi pripeljala v garderobo nekaj svojih sodelavcev, ki se trudijo na domačem odrju za gledališkim delom.

Ker je bilo strelno osebuje prejšnje dni zavoljo praznikov zelo zaposleno, so bila po pred-

stavi gostišča že zaprta, toda direktorja zdravilišča nam je omogočilo vso potrebo tudi po predstavi. Vsi člani ansambela so ob odhodu potrdili, da so bili v Dolenjskih Toplicah zelo lepo sprejeti, da so se dobro počutili, kar priča, da imajo tamkaj posluh za kulturni turizem!

Na Bazo 20

V Toplicah smo dobili tov. Murna prijaznega varuha Bazo 20 in Jelendola, ki nas je popeljal v nekdanji Glavni štab NOV in POS. Razkazal nam je vse objekte, ki še danes stojijo in so tudi skrbno vzdrževani. Igralce je še posebno zanimalo partizansko gledališče, ki je prav tako lepo ohranjeno. V Jelendolu smo si ogledali partizanske bolnišnice, kjer je nekoč delal pokojni dr. Lunaček in vrsta drugih zdravnikov. Vsako mesto ima nekaj posebnega in v osem nam je znal pov. MURN zanimivo pripovedovati, saj je bil sam pričča življenja in dogodkov na Bazi 20 in v Jelendolu domala ves čas NOB.

Prečuden cvet je v grapi črni

Ko smo hodili po gozdovih, ki so med vojno skrivali Bazo 20, partizanske bolnišnice in Glavni štab NOV in POS, ko smo poslušali pripovedovanje tovariša Murna in mu sledili po gozdnih poteh, smo nenadoma obstali. Pred nami je bila dolina, porasla z visokimi drevesi. Bila je podobna običajni kraški globi, ki ima spodaj ravno dno. In na tem dnu, pod krošnjami visokih dreves, je prečudno lepo pokopališče — Jelendol. Grobovi so lepo oskrbeli in razmešeni drug ob drugem, okoli grobišča pa je majhen obzidek.

Na svetu je mnogo pokopališč, bogatih in lepih, od piramid do velikanskih grobnic in mavzolejev, ki so delo izkušnih arhitektov in umetnikov, toda ta ima na sebi nekaj tako edinstvenega, da pusti globok, nepozaben vtis. Ko smo molče stali ob grobišču in so člani gledališča posipali po grobovih vse tiste številne nageljne, ki si jih

uabili na gostovanju po raznih odrih našega okraja, in je nad nami v krošnjah dreves zavel veter, nas je vse globoko presunila prelepa pesem o prečudnem cvetu v črni grapi.

Prečuden cvet je v grapi črni... Pesem smo slišali in doživeli v krošnjah dreves, prisluhnili smo ji in sklonili svoje glave v spomin vseh tistih, ki so tamkaj našli svoj zadnji mir. Mrtvi borci za svobodo, ki so padli za srečnejšo prihodnost. Prečuden mir je v grapi črni in le kdaj pa kdaj ga prekine petje ptic in veter v krošnjah dreves... Zbor Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja se je poslovil globoko presunjen in zagrnjen v molk...

V prelepo Belo krajino

Ko smo stopili v Dolenjskih Toplicah tistega dne v avtobus, smo bili namenjeni v Črnomelj, in to mimo Starih žag. Tako vsaj smo si zamišlili spored blivanja naših gostov. Zal pa se nam je pot že takoj nad Toplicami tako zapletla, da smo Stare žage zgrešili in ubrali drugo pot. Nazaj nam ni več kazalo, zato smo se odločili, da bomo šli kar naprej. Pogovarjali smo se o dramatik Ervinu Sylvanusu, ki je napisal pretresljivo dramo o koncu Varšavskega Geta. Ko je celjsko gledališče gostovalo v Ljubljani, se je predstave udeležil tudi avtor. Vodili smo ga nato po naši državi in mu razkazovali to in ono. Bil je navdušen nad predstavo in nato še nad našo domovino, kar je ob povratku domov dokazal s tem, da je imel v nemškem radiu daljše predavanje o naši državi.

Tipična belokranjska pokrajina se je razgrinjala ob naši poti. Bele breze, stelniki, grčki z vinogradi in zidanci... Ze smo bili v Semicu, kjer gostovanja nismo predvidevali, čeprav je tamkaj zelo veliko oboževalcev gledališča.

Prehitro je bilo konec poti, zakaj zdela se nam je, da smo kar naenkrat prišli v Črnomelj. Tu je bila predstava popoldne, vendar nam je ostalo še toliko časa, da smo si dobora ogledali kraj Povzeli smo se tudi na griček, kjer pripravljajo velikansko grobnico belokranjskih junakov. Mojster Jakob Savinšek je prav tista dni postavil velikanski relief, ki prikazuje dogodke iz NOB. Celjani tega umetnika že poznajo po znamenitem spomeniku na Slandrovem trgu v Celju. Spomenik stoji ravno nasproti gledališča. Nova stvaritev, ki bo stala nad Črnomeljem, središčem svobodne Bele krajine in slovenskega partizanstva, je po svoji zasnovi nekaj izrednega. Verjetno bo to ena največjih jugoslovanskih skulptur te vrste in tako bo Bela krajina dobila umetnino, ki bo za vselej spominjala na eno najbolj razgibanih obdobij naše zgodovine. Grobnico bodo odkrili prav v letošnjem jubilejnem letu.

Ob temeljnem kamnu

Okoli tretje ure popoldne so se začeli zbirati ljudje v veži Prosvetnega doma v Črnomlju. Tamkaj je bila napovedana predstava prisrčna slovesnost. Člani celjskega gledališča so hoteli položiti k spominskemu kamnu svobodnega Slovenskega narodnega gledališča lovorov venev v spomin na tiste dni, ko so slovenski gledališčniki polagali temelje naši novi gledališki omiki. Ob spominskem kamnu je govoril upravnik SLG tov. Feder Gradnik, ki je poudaril, da je ansambel Slovenskega ljudskega gledališča prišel na gostovanje v Belo krajino ponosen, ker se zaveda, da se je prav v teh krajih porajalo novo slovensko gledališče.

Pot gre h koncu...

Po predstavi v Črnomlju smo se za kratek čas zadržali v prisrčnem razgovoru s tamkajšnjimi predstavniki. Potem smo se odpravili v Metliko, kjer je bilo vse praznično pripravljeno. Metličani so pomagali, da je bil zaključek kar najbolj slovesen. Posebej sta se trudila pisatelj Jože Dular in ravnatelj Zelen. Kmalu po sedmi uri se je pokazalo, da bo dvorana polna do zadnjega kotička. In res je bila. Metličani ne pomnijo, da bi kdaj na kaki gledališki prireditvi bilo toliko ljudi. In kako so sprejemali!

Po predstavi, so prišli predstavniki Metlike v belih narodnih nošah in se toplo zahvalili igralcem. Ravnatelj gledališča jim je glinjen odgovoril in se zahvalil za vso toplino, ki je je bil ansambel deležen. Potem je govoril predsednik Komisije za gostovanja in prireditve pri OLO Novo mesto in poklonil vsakemu od nastopajočih najnovje knjigo Dolenjske založbe roman »Izobčene« Ilke Vaštevove. Ravnatelj Gradnik se je zahvalil za darila in tople besede pisatelja Jožeta Dularja, nakar so šli vsi člani zbora na prijetno kramljanje s predstavniki Metlike. Pot je bila naporna, vsak dan po dve predstavi in vsaka v drugem kraju, vse to je igralce močno utrudilo. Kapljica pristne črnine se je v metliški kleti igralcem nadvse prilegla. Jože Likar je igralce sprejel z njemu lastno prijaznostjo in jim ob tej priložnosti razkazal tudi metliško klet. Zaključka sta se udeležila tudi oba podpredsednika OLO Novo mesto inž. Vilma Pirkovičeva in Ludvik Golob, z njima pa sta bila tudi tov. Ivanetiš in tov. Novšak. Vsi navedeni tovariši so se nadvse zanimali za potek gostovanja in uspehe, ki so jih gledališčniki dosegli.

Slovensko ljudsko gledališče je imelo v novomeškem okraju šestnajst predstav. Gledalo jih je več kot štiri tisoč prebivalcev. Številne pismene in ustne zahvale so najbolje potrdilo, da so ljudje željni gledališke umetnosti. Tesni stiki, ki smo jih na tej poti navezali so trden porok, da se bodo prebivalci Spodnjega Posavja, Dolenjske in Bele krajine še večkrat srečali s temi prisrčnimi gosti.

LADO SMREKAR

„Slovenski izseljenski koledar“ — vsak ga bo vesel

Izseljenski koledar za leto 1961. Prava pravica bi mu upravičeno pripadla še kak dodatni naziv — čitanka, almanah, zbornik... skratka pa: knjiga vzorne vsebine, po tehnični plati pa sploh vzor za krasno izdelajo. Kar naj bi naše družbe, ki tudi izdajajo koledarje, vsaj nekoliko vzelo za zgled, saj so njihovi koledarji po papirju, opremi, reprodukcijah še precej revni, z Izseljenskim koledarjem za letošnji pa sploh ne moremo primerjati. Elegančna moderna vezava, krasen papir,

Jakšče grafične v koledarskem delu, številne slike ljudi in krajev, številne fotoreportaže in barvne priloge. To je koledar, ki ga res brez skrbi vsakemu damo v roko, tudi človeku na tujem, ki je lep grafični izdelok vajen. Izseljenski koledar, ki koledar izdaja, posreduje našim rojakom v tujini res vsebinsko in tehnično dober koledar — čitanko, ki daleč presega okvir zgolj enega leta. Mislim, da zasluži zato vso pohvalo, nas in naših rojakov.

Bogata pa ni le likovna in tiskarska oprema koledarja, bogata je tudi vsebina, ki sta jo uredili Zima Vrščaj in Mila Senk. Članki, razprave, leposlovske, reportaže — vse je urabno in usmerjeno v to, da rojakom na tujem v čim bolj raznoliki podobi pokaže domovino, njen gospodarski, kulturni in politični razvoj, njene

VSTOPNICE za jutrišnji koncert Slovenskega okteta še lahko dobite pred pričetkom koncerta!

žegnanje pri Mariji Bistriški in sejem v Jaski (Jastrebarsko).

Lovu je Gager v svojih delih posvetil veliko pozornost, največ pa v treh knjigah lovskih spominov: Zalaz in srnjaki, Lovec in njegova senca, Zelena kronika.

Gager ni brezdelni fevdalec, ki bi mu lov pomenil zabavo in izživljanje. Gager je tenkočuten ljubitelj stehernega utripa žive narave, je lovec — poet in lovec — filozof: ... lov je opazovanje, lov je razmišljanje, lov je odpočitek, lov je pričakovanje, lov je invalečnost...

D. Z.

uspehe in dosežke, kakor pripeski rojakov-izselencev prikazujejo nam njihovo življenje v novih domovinah danes in v preteklosti. Po teh člankih in fotografijah bo tudi ta koledar velikega pomena, ko se bo pisala zgodovina našega izseljenstva in izseljencev.

Prav želeli je, da bi letošnji Slovenski izseljenski koledar našel pot tudi na knjižne police naših bralcev, saj sta prav Dolenjska in Bela krajina tako tesno povezana z našimi izseljenici po svetu.

PRAZNIK VELIKE PESMI

Pod umetniškimi vodstvom dr. Valensa Vodučka bo jutri, v petek 3. februarja, ob osmih zvečer gostoval v Domu JLA v Novem mestu pomlajeni SLOVENSKI OKTET, ki ga sestavljajo naslednji znani pevci: GASPER DERMOTA, JANEZ LIPUŠČEK, MARIJ KOGOJ, BOŽO GROŠELJ, TONE KOZLEVČAR, MARIJAN ŠTEFANČIČ, ANDREJ STRUKELJ in DRAGIŠA OGNJANOVIC.

Slovenski oktet bo dal v letošnjem jubilejnem letu na

povabilo Komisije za prireditve in gostovanja pri OLO Novo mesto več koncertov po našem okraju, v Domu JLA pa bo prva tovrstna počastitev.

Gre za izredno prireditve in čutilno doživetje, da opozorimo nanjo. Slovenski oktet je s sporedom, ki ga bomo slišali jutri v Novem mestu, nastopal pred dobrim mesecem v Danskem, v Franciji in Zah. Nemčiji, kjer je v veliki dvorani Akademije za glasbo

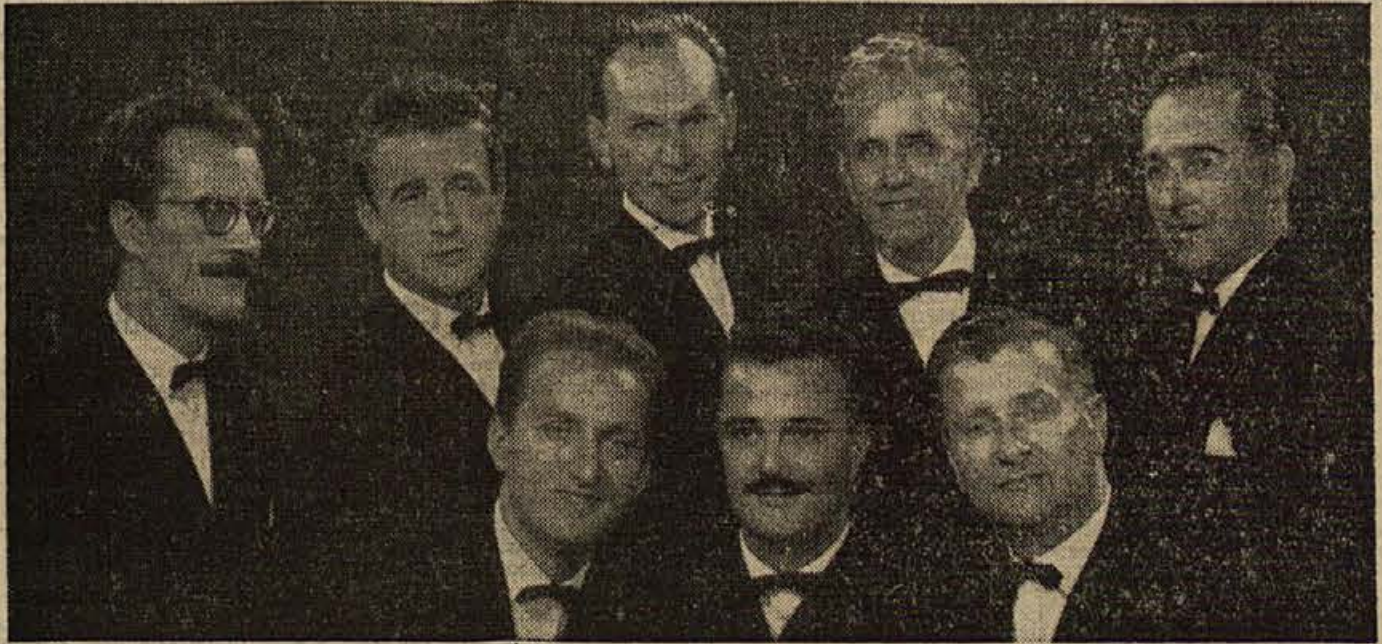
v Berlinu dosegel še posebej izreden uspeh.

Ko mi je BOGDAN PO-GACNIK, kulturni ataše Slovenskega okteta, pisal naslednje vrstice: »Prisrčne pozdrave iz Berlina, kjer je Slovenski oktet nocoj sijajno uspeli sem postal pozoren predvsem ob besedi »sijajno«, zakaj Pogacnik navadno skopari s to besedo, kadar pa jo zapise — drži! Berlinsko časopisje naslednjega dne je to povsem potrdilo.

Kako je potekal tisti večer, ko je Slovenski oktet »sijajno uspeli? Po posameznih točkah je publika vzdikala: »Komeni ste vieder!« Ploskanje je narasčalo od točke do točke, končno pa je publika vstala in tolkla z nogami ter zahtevala še in še novih pesmi. Umetniki so dodajali in koncert podaljšali za dobre pol ure, naslednjega dne pa so članski prinesli poročila pod naslovi: »Osem mož, skoraj tot donski kozaki«, »Klicali so, da bi obudili v življenje »elo kanne«, »Praslini slovenski zvok« itd.

Jutri bomo te umetnike počastili v Novem mestu in kamneje tudi v nekaterih drugih središčih okraja Novo mesto. Izreden kulturni dogodek, ki je posvečen obletnici vstaje, bo obiskovalcem nudil velik umetniški užitek. Zato vabimo obiskovalstvo Novega mesta, da se koncerta v kar največjem številu udeleži.

Lado Smrekar

KULTURNOPROSVETNO DRUŠTVO »SLOVENSKI DOM - TRIGLAV«, KARLOVAC V HRVATSKEM DOMU, vabi na **TRIGLAVSKI PLES** KARLOVAC 11. FEBRUARJA 1961

Zapiski s poti po Koroški

(Nadaljevanje in konec)

Kar se tiče hrane, je znano, da pri nas jemo mnogo in veliko bolj kot v celih vrst; država, znanih po visokem standardu. Seveda jemo tudi bolj kot Avstriji. V trgovinah, ki jih je mnogo v vsakem mestu, imajo dokaj dobro izbiro sadja, ki ga uvažajo iz Italije, čeprav so cene visoke. Meso je dražje kot pri nas, izbira pa slabša. Tudi konzerve imajo malo. Beljak, ki je precejšnje mesto, ima tržnico manjšo, kot pa je v Ljubljani šišenska ali bežigradska, prodajajo pa v glavnem le zaklane kokoši in nekaj zelenjave. Kruh je približno enake cene kakor naš, je pa okusno zavil in večja izbira je. Posebno velja to za črn, ržen komis. Našega človeka pa preseneča tudi različica v cenah, ki je v Avstriji občutno večja med posameznimi trgovinami kakor pri nas. Vrvice za muharjenje sem v neki trgovini hotel kupiti za 160 šilingov, pa sem jo videl kmalu za tem v drugi trgovini za 128 šilingov! Heronovka stane 6 šilingov, kar pomeni po uradnem tečaju 66 din, po turističnem pa 132 din. Seveda so tu tudi občutne razlike v cenah glede na reprezentančnost trgovine ali gostilne.

Volnena blaga so približno enakih cen kakor pri nas. Meter dobrega kamgarina, kakršen stane pri nas meter 6000 din do 7000 dinarjev, stane v Avstriji 400 do 500 šilingov. Konfekcija je občutno dražja kakor pri nas. Drago je tudi perilo. Irhasti joni, kakršni stane pri nas 19.000 dinarjev, stane v Avstriji 1500 šilingov. Izbira je nekaj večja kakor pri nas.

Nekoliko cenejši so tehnični predmeti, kakor radijski aparati, noži, razno orodje, fotoaparati in pisalni stroji. Igreče so poceni. Pač pa so druge uslužbe, posebno krojaška dela, da o zdravniških in zobozdravniških niti ne govorim.

Zatorej se zelo moti, kdor misli, da bo v Avstriji kaj poceni kupil, kaj takega, česar pri nas ni. Ko bo preračunaval dinarje v šilinge, bo videl, da se le malokaj spleča kupiti, pa še to samo v tem primeru, če bo ohranil carino.

Zdaj se je začel razvijati mali obmejni promet med našo državo in Avstrijo. Toda zaenkrat to pravico izkoriščajo le redki naši državljanji in še redkejši avstrijski. Avstrijski gostinci in ostali podjetniki se boje jugoslovanske konkurence, zato naskrivaj propagirajo, da se v Jugoslavijo ne spleča. Toda kaj kmalu bo ta propaganda prišla na laž. Naši navrneži pa se bodo hitro prepričali, da se v sosednji republiki ne cedita med in mleko.

Peljal sem se nazaj v Jugoslavijo. Cesta je spet slabša, strma in kotanjasta. Spomnil sem se vseh lepih cest po koroški deželi, ki so jih zgradili zadnja leta. Zakaj niso zgradili še cest proti jugoslovanski meji, ki so še zdaj mnogo slabše od cest na naši strani? Ali ne tiči za vsem tem strah pred jugoslovansko konkurenco v turizmu? Ali niso tudi te ceste poskus, zadržati tujce turistice v Avstriji in jih strahiti s slabimi cestami v Jugoslavijo, pri tem pa za primer pokazati del ceste na severni strani Karavank?

Se zadnji metri Avstrije. Lepak, ki kaže koroškega očanca s košatimi brki in zelenim klobukom z gamsovim čopom, kako leta 1920 glasuje za enotno in svobodno Koroško. Nekdo je raztrgal lepak tam, kjer je bila narisana glavnica. Kaj je bilo tam na-

pisanege nisem mogel prebrati.

Malo dalje obmejna gostilna na avstrijski strani. Vprašam v slovensčini, odgovorijo mi v nemščini. Niti besede ne znanio slovensko ali pa nočejo govoriti. Sedem deciletrov vina stane 30 šilingov in 3 šilinge za postrežnino. Prijazna beseda in znanje tujega jezika, jezika države, nekaj metrov od-

daljene od gostilne, bi tudi nekaj veljalo. Pri nas v redkokateri gostilni tudi v notranjosti države ne najdete človeka ki bi ne znal vsaj enega tujega jezika.

Modro-belo-rdeča zapornica in spet smo doma. Kako rešeničen je ljudski rek: »Poudob je lepo, doma je najlepše.«

Mile Pavlin

ca. Čeprav koruzo uvrščamo med žitarice, je to v bistvu industrijska rastlina, ki daje najrazličnejše možnosti za predelavo. Predelovanje koruze bo še posebno resno vprašanje v prihodnjih letih, ko bomo dosegli milijon vagonov koruznega zrnja letno. S povečano industrijsko predelavo koruze in soje bi se Jugoslavija lahko povsem rešila uvoza maslačob, obenem pa bi dobila znatne količine artiklov za izvoz. Zato ekonomisti in znanstveniki pravijo, da je zgraditev objektov za industrijsko predelavo koruze prečja potreba, seveda je treba prej vsestransko raziskati možnosti za izkoriščanje naše koruze kot industrijske rastline.

To pomeni: koruzo ne bo več samo žitarica, ki daje zrnje za hrano ljudem in domači živini. Mimo tega bo to industrijska rastlina, ki nam bo dajala tekstil, plastike in vse tisto, kar smo našli na začetku. Vse to je namreč mogoče pridobiti iz nje s sodobnimi kemičnimi in drugimi postopki. Zato je razumljivo prizadevanje ekonomistov, znanstvenikov in gospodarskih strokovnjakov, da bi pri predelovanju koruze dosegli čim večji pridelok. Saj bo vsa količina, ki ne bo uporabljena kot neposredna hrana (moka, zrnje) dala industriji dragoceno surovino za najrazličnejšo uporabo — od sladkorja do glavnika in blaga za obleko.

S l u ž b e n i d e l		O d p r a v l j e n							
Šte. v. l i k a	V r s t a	B e s e d	C a s	Prevezi	Službeni podatki	Telegraf	C a s	O d p r a v i l	
		d e n	u r a	m i n			d e n	u r a	m i n

V vašem interesu je, da telegram pišete s tiskanimi črkami

MARTIN IVANSEK, Čatež 47, BREŽICE

Čestitamo vam kot 2.000. novem naročniku našega tednika v letošnjem mesecu DOLENJSKEGA LISTA stop nagrada sledi stop DOLENJSKI LIST

V torek dopoldne se je število novih naročnikov v letošnji akciji povečalo za 56 — s tem pa smo dosegli okroglo številko 2.001. »Števec« v pregledu novih naročnikov se je ustavil ob naročniku, ki nam je predjnj dan poslal tovariš Frane Glogovšek, pismonoša iz Zg. Obrežja 16, uslužbenec pošte v Brežicah. Tovariš Glogovšek je zbral v zadnjih 5 tednih že 47 novih naročnikov in jih danes pošilja na pošto v Brežicah.

Razem tega bo tovariš Glogovšek seveda deležen tudi nagrade, ki jo bodo dobili vsi pismonoše za vse doslej zbrane nove naročnike našega lista. — Zbiralcem novih naročnikov želimo tudi v bodoče kar največ uspeha, vsem novim naročnikom mnogo zadovoljstva z domačim tednikom, v prihodnjih tednih pa še nekaj presenečenj!

MARTINU IVANSKU v Čatež 47 pri Brežicah: brzojavno čestitko, knjižno darilo in ček za 8.000 dinarjev;

Francu Glogovšku na pošto v Brežicah: zahvalno pismo, knjižno nagrado in ček za 3.000 dinarjev kot posebno nagrado za zgedno prizadevanost v razširjanju domačega tednika.

KORUZA: PLASTIKI, DIŠAVE IN ŠE MARIKAJ...

Malo čuden naslov. Koruzna moka, žganec, ličkanje, to že gre pod pojem koruze, toda kaj imajo z njo opraviti plastične snovi, parfumi, sladkor in tako dalje. Pa vendar: tekstil, plastiki, sladkor, mlečna in škrobna kislina, sirupi, hrana za dojenčke, žvečilni gumi in še marsikaj — vse te predmete široke potrošnje bomo v Jugoslaviji izdelovali iz koruze. To ni zgolj ugotovitev znanstvenikov, temveč tudi gospodarskih strokovnjakov.

Morda se nam to zdi čudno, pa ni. Pomislimo le, da je naša država med najpomembnej-

šimi pridelovalci koruze na svetu — na petem mestu, v Evropi pa celo na drugem, tokoj za Romunijo. Kakih 35 odstotkov ornih površin imamo posejanih s koruzo. Kaže, da bomo na tej površini kmalu pridelovali okrog 10 milijonov ton koruze — 540 kilogramov na prebivalca, toliko kot v Ameriki.

INDUSTRIJSKA PREDELAVA KORUZE

Se ni tako dolgo, ko je bila koruzna velika pomena za prehrano, zlasti revnejših področij. Danes jo izpodriva pšeni-

ca. Čeprav koruzo uvrščamo med žitarice, je to v bistvu industrijska rastlina, ki daje najrazličnejše možnosti za predelavo. Predelovanje koruze bo še posebno resno vprašanje v prihodnjih letih, ko bomo dosegli milijon vagonov koruznega zrnja letno. S povečano industrijsko predelavo koruze in soje bi se Jugoslavija lahko povsem rešila uvoza maslačob, obenem pa bi dobila znatne količine artiklov za izvoz. Zato ekonomisti in znanstveniki pravijo, da je zgraditev objektov za industrijsko predelavo koruze prečja potreba, seveda je treba prej vsestransko raziskati možnosti za izkoriščanje naše koruze kot industrijske rastline.

Deset vlakov medu...

Jugoslovanski čebelarji pridobijo na leto 40 milijonov kilogramov medu — to je za deset kompozicij tovornih vlakov. Je to veliko ali malo? Premalo pravijo kmetovalci in čebelarji. Čebelarstvo smo nekako zanemarili, če pomislimo, da imamo v Jugoslaviji čez 300 medonosnih rastlin in če upoštevamo, da velja tona medu v svetu 500 dolarjev. Mimo tega je jo čebele izredne zaslugе za večji donos sadovnjakov, zelenjadnih vrtov in deteljšč, ker opraskujejo dreve in rastline. Kalifornijski farmarji plačujejo čebelarjem iz vse Amerike, da prinášajo čebele k njim na pašo. Pomena čebel za kmetijstvo se zavedajo tudi naši agronomi — vreručalnost, da potrebuje naše kmetijstvo (zaradi opravevanja rastlin in dreve) 6 milijonov čebelnih družin, kakor jih imamo danes.

2X3 O ČASOPISIH

Na svetu izhaja 8000 dnevnikov. Skupna naklada 250 milijonov izvodov.

V Jugoslaviji izhaja na dan 20 časopisov, ki nas seznanjajo z dnevnimi dogodki doma in po svetu.

Prvi slovenski časopis je začel izhajati pesnik Valentin Vodnik leta 1797. To so bile »Ljubljanske novice«.

Skupna naklada dnevnikov v Jugoslaviji je bila 1960 takale: 369.828.961 izvodov.

Na tisoč Jugoslovancev pride 41 izvodov dnevnih časopisov.

Naš dolenski tednik — »Dolenjski list« je v zadnjih dneh dosegel redno naklado 17.270 izvodov.

Merjenje visokih temperatur

V industriji so doslej mogli izmeriti le temperaturo do 2800 stopinj, pa še to z velikim odstopkom mozne napake. Merjenje visokih temperatur v industriji pa je izredno važno pri proizvodnji posebnih zlitin in za raziskave raznih kemičnih reakcij. Zdaj so sovjetski inženirji sestavili pripravo, ki omogoča merjenje temperature do 10.000 stopinj.

PRIHODNI TEDEN: nova slikanica »Otok zakladov« po znanem romanu R. L. Stevenson!

NEKAJ OKROGLIH

Na brežiški tržnici

»Teta, koliko stane kokoš?«

»Samo 980 dinarjev!«

»Nemogoče! Prejšnji teden ste prav tako prodali za 700.«

»Res je, toda pravijo, da bo govedina po 800 dinarjev kila...«

HUDA BOLEZEN

»Tovariš doktor, bi mi pregledal jezik? Veste, nekaj ni v redu z njim: začel je kritizirati direktorja...«

BRZINA

»Ja, vrata, Benedikt, saj si še pred desetimi minutami bil čisto trezen!«

»Hk, veš, hk... šel sem pit v ekspresno točilnico...«

SKESANEC

»Vidiš, prijatelj, res mi je žal, rad bi to popravil: pred dvajsetimi leti sem ti bil prevzel zarobenko, no — zdaj sem ti jo pa nazaj pripeljal.«

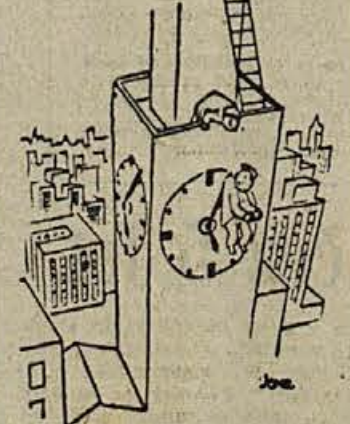
NOVATOR

»Veš, da je Polikarp hotel narediti svoje vrste avtomobil. Vzel je koleasa od »Rekorda«, dele motorja od »Folksvagna«, volan od Fikota itd.«

»No, in kaj je dobil iz tega?«

»Pet let zapora.«

Nepozaben spomin na lanski dopust...

Toda kaj bo ob polšestih, če me prej ne snamete?

PRIHODNIČ:

dobili smo 19 novih dobitkov od naših znanih proizvodnih in trgovskih podjetij, ki jih bomo objavili skupaj z drugimi nagradami in razpisom letošnjega nagradnega žrebanja v prihodnji številki našega tednika! Ne pozabite: 9. februarja!

georgij volodin MODRI ŽAREK

Kruse je sklenil, da bo stvar hitro opravil, saj bi odlašanje le škodovalo njegovi karieri. Ravno so bili omenili napredovanje, pa se pojavi ta sanit! Kdo ga je silil, da je nepremišljeno obljubil, kako bo izbrskal skrivnost ne kovine! Misil je, da mu ne bo ničesar na poti, saj je imel za seboj že lepo število zmag v okupirani Nemčiji. V rokah je držal skoraj vse skrivnosti nemške metalurgije.

V kotu za zaveso je zazvonil telefon.

Prav, čakami! je jezno rekel v služalko in pretrgal zvezo.

Ko je prišel Gorčakov je Kruse sedel za mizo in kadil. Malo je počakal, nato pa rekel osorno:

»Jaz nisem proočal, da ste nam utajili, da je nemška obveščevalna služba iskala sanit, čeprav bi bil to moral storiti.«

Gorčakov je pokimal, kakor da se zahvaluje, toda Kruse je nadaljeval z enakom jezom:

»Niste nam služili pošteno.«

»Dovolite...« ga je ustavil Gorčakov.

»Vem. Vi ste nam zbrali lep kup podatkov o nemški metalurgiji. Odkrili ste tudi nemške agente, ki delajo v naših tovarnah. Toda dejstva ostanejo dejstva. Sanit ste iskali z namenom, da ga prodaste tistemu, ki bo zmagal. Nemcem, če ostanejo, ali našim, če jih stremo.«

»To je vaša domneva.« je mirno odgovoril Gorčakov. »In povsem zgrešena domneva, da bom natančen.«

»Zakaj ste se tako dolgo skrivali pred nami?«

»Bal sem se, da me ne spoznajo. Skoz Nemčijo so šli vsi laboriški. Marsikateri me osebno pozna. Veste, svojo kožo še zmeraj cenim.«

»Recimo, da vam verjamem. Verjamem in molčim Velja?«

»In s čim bi si moral odslužiti to molčanje?«

»S tem, da pošete sanit.«

»Potem bom to storil kar brez vas.«

»V tem primeru bom že danes sporočil.«

»Aha, razumem... Ujeli ste me v past, ne? Nekaj pa morate le razumeti: jaz iščem sanit že pet let in kakor vidite, Gorčakov se je nasmehnil. »ga še zdaj nisem našel. Prostim, izvolite, izročite me ameriški komandi kot nemškega ovadahu.«

»Prav, bodiva si odkrita.« Kruse je vstal in se sprehodil po pisarni. »Od sanita je odvisna vaša... in moja usoda. Morava ga najti.«

»Zanj ve samo Tropinin.«

»Hudič naj ga vzame, jaz sem sit te igre! Saj veste, da ne moremo ničesar izveči iz njega.«

»Uporabite hušja sredstva.«

»Molči. Ve, da ga ne smemo ne zadaviti ne ustreliti. Ko bi imel vsaj gram tega sanita... Razumite me prav: to nalogo lahko opraviva samo jaz ali vi. Drugemu ne zaupam. Jaz ne morem oditi v Rusijo. Tudi če bi zaprosil, me ne bi pustili. Razumete? Po-vejte, kaj bi za to zahtevali?«

»Bom premslil,« je odgovoril Gorčakov in stopil k oknu. Dolgo je molčal, nato pa ponovil: »Treba je premsliti, dobro premsliti.«

Kruse je nespoto čakal. Temu Gorčakovu je res zaupal. Ziveti šest let v centru nemške obveščevalne službe, zbrati podatke, sprico katerih se človeku zvrti v glavi in ostati živ, to se je srečnemu Kruseju zdelo nadnaravno. Zdadci se je Gorčakov vztrajal, potegnil dim in rekel odločno:

»Sprejmem, toda pod enim pogojem.«

»Kakšnim?«

»Tropinin mora umreti.«

»Kaaj?«

»Drugače ne pristanem. Pojdite sami.«

Kruse se je zamislil... Če Gorčakov ne prisrbi sanita, kako bodo dobili modri žarek... In če ga ne bo, kompanija z njim, Krusejem, ne bo posebno obzirna.

»Pravi! je zasepetal. Gorčakov je stopil k njemu, ga pogledal v oči in rekel:

»O Tropininovi smrti se moram osebno prepričati!«

»Mi ne zaupate?«

»Vem to po sebi.«

»Dobro. Vaš načrt?«

»Ga še nimam. Le Tropininovo zeleno be-ležnico moram dobiti.« Gorčakov se je nasmehnil. »Formulo lahko obdržite, Rusi je ne potrebujejo.«

»Velja, pristanem!«

Po dveh dneh so Gorčakovu pokazali Tropininovo truplo, nato pa so Gorčakova poslali v Sovjetsko zvezo. Tisti dan, ko je Gorčakov odpoval, je Kruse poklical v svojo pisarno Kurta Wienerja.

»Gospod Wiener, se lahko zanesem na vas? Ste mi vsaj malo naklonjeni?« ga je vprašal.

»O, seveda! Razumljivo. Jaz sem vam izredno hvaležen...«

»Torej se nisem zmotil... Izvolite!« Kruse mu je ponudil škatlo s cigaretami, in ga pozorno opazoval. Kurt je bil vznemirjen, prsti so mu čisto naravno drhteli.

»Povejte mi, Wiener, kaj bi rekla vaša družina, če zapustite Berlin... recimo za en mesec, morda tudi za dva?«

Kurt se je v zadregu nasmehnil. Spomnil se je davisnjega pogovora z ženo. Rekla mu je, da ga bodo njegovi delodajalci poslali iz Berlina. Cemu bi Urad v Bismarckovi ulici oziroma Schwarz potreboval ruskega tolmacha, ko tja ne prihajajo Rusi vprašati za delo.

Ali poznate domače kraje?

DRAGI MLADI BRALCI DOLENJSKEGA LISTA!

Te dni ste nas zasuli z odgovori na zadnjo slikovno uganko! Kar 123 rešitev ste nam poslali (vse seveda niso bile pravilne!), zato smo določili namesto 3 objavljenih — 5 nagrad. Odgovorili je bilo treba takole: 1. Sevnica, 2. Francj Avsec, 3. naštetj eno izmed podjetij, kot so: STP Sevnica, SLOGA, trgovina Kmetijske zadruge, poslovalnica BOROVO in pod. — Izrečani so bili:

1. nagrada — 1000 dinarjev dobi Anica Jazbec, 7. razr. osnovne šole, Zabukovo 8 nad Sevnico; 4 knjižne nagrade pa dobijo: Uroš Kranjc, Sevnica, Trg svobode 8-II; Vežo Kaplan, osnovna šola, Bučka; Tina Dančič, Impolca 14, p. Studenec pri Sevnici, in Otiril Udovč, Dol. Boštanj 65, p. Boštanj.

Danes objavljamo novo slikovno uganko. Do torka, 7. februarja, nam odgovorite na spodnja tri vprašanja:

1. ime kraja, kjer stoji spodnji stanovanjski blok; 2. s čim se preživlja največ prebivalcev v tem kraju; 3. datum občinskega praznika tega kraja.

Slike ni treba rezati iz časnika! Čimljivo napišite odgovore na list papirja in jih pošljite v ovoju na naslov uredništva! V spodnji levi kot ovoja napišite še: SLIKOVNA UGANKA. Ne pozabite: zadnji rok za sprejemanje rešitev: torek, 7. februar!

